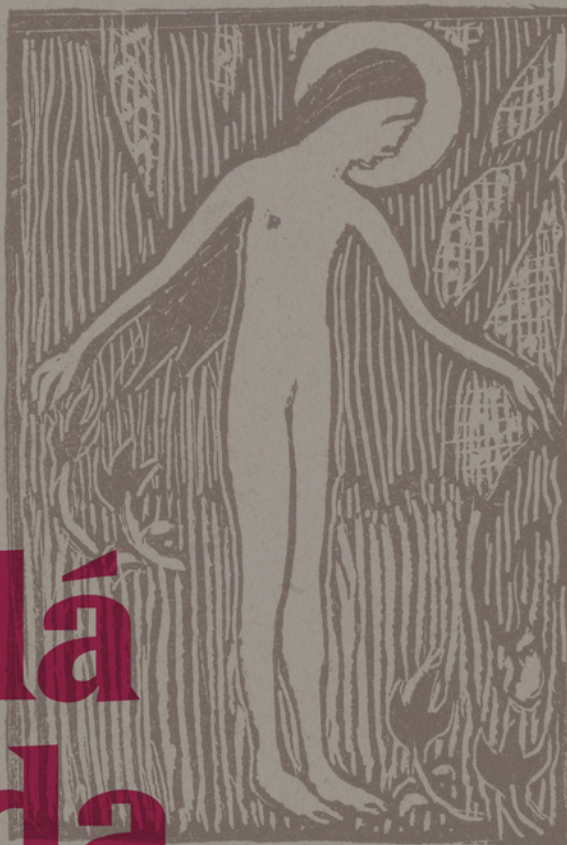

kateřina tučková

host

**bílá
voda**

**kateřina
tučková**

**bílá
voda**

BRNO 2022

© Kateřina Tučková, 2022

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2022 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1228-7 (PDF)

ISBN 978-80-275-1229-4 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1230-0 (MobiPocket)

Události popisované na příštích stránkách se staly, staly jinak nebo se nestaly vůbec. Podobnost postav se skutečnými osobnostmi není náhodná, žádná z postav však není věrnou podobenkou svého předobrazu. Příběh si vyžádal úpravu či zjednodušení některých místních nebo historických reálií.

Tato kniha je román.

Dnes církve, ačkoli KLÍČE má, NEOTVÍRÁ, ale jen s nimi hrká jako žalářník na Mírově. To je strašná odpovědnost. Otevírat se musí i přes možné omyly, které z toho mohou vznikat.

† **Felix Maria Davídek, biskup tajné církve**

Ze zástupu pak vystoupila jedna starší řeholnice (úplně žlutá v obličejí), ukázala mi na volební vyhlášku a řekla, že v ní je psáno, že ten, kdo se zúčastní voleb a bude voliti kandidátku Národní fronty, dokáže, že souhlasí s nynějším režimem, a dodala: „A já s tímto režimem nesouhlasím a souhlasiti nebudu, dokud naše církve bude pronásledována, naše kostely a kaple zavírány, naši kněží dávání na těžkou práci do dolů, nám budou přikazována nucená bydliště a nebudeme volné, jako jsme byly dřív. Já se považuji za vězně.“

Situační zpráva okresního církevního tajemníka Františka Maličkého o předvolební agitaci v internačním klášteře Bílá Voda, duben 1954 (Národní archiv Praha, fond SÚC, ka 53, ONV J1950-1956)

Prostě jsem to měla v sobě [...] a byl to On, kdo ke mně přiváděl všechny ty lidi.

Ludmila Javorová, katolický kněz

NEMRTVÁ

2007

Nejdřív vnímá jen barvy.

Oslnivě bílá. Sluneční paprsky odrážející se od protější stěny bodají do očí tak neúprosně, že se jí v koutcích začínají sbírat slzy. Na levé skrání ucítí horkou vlhkou stopu — nepatrný pramének si razí cestu spleť jejích jemných vrásek, aby vzápětí stekl přes ušní lalůček do polštáře. Radši oči zase zavře.

Jindy zas temně modrá. Tma, kterou prostupuje studená zář měsíce nebo snad pouliční lampy, trýzní její oči méně. Přesto víčka zase pevně semkne. Pokolikáté už, neví.

Pak před ní však přece jen vystoupí obrysy malého pokoje — vidí hrany lůžka se svým bezvládným tělem překrytým dekou, prázdné bílé stěny, blankytnou jarní oblohu za oknem a pootevřené dveře.

„Ležte!“ přikazuje ženský hlas a naléhavé pípání vycházející z přístroje nad její hlavou jako by mu dávalo za pravdu. „A radši ještě spěte, všechno má svůj čas.“

Nakonec ji probudí hlad.

Je pozdní odpoledne, v pokoji už se šepí. Měkké světlo snesou její oči lépe. Rozhlíží se. Něco je jinak než předtím. Strohý řád spoře vybaveného nemocničního pokoje něco narušuje. Její pohled padne na stolec vedle lůžka.

Co ta váza? Co ty růže? Objemné rudé květy křičí svou přítomností do pustého ticha, zamořují pokoj těžkou sladkou vůní, která ji dráždí svou bezohlednou samozřejmostí, s níž opanovala prostor, nevyžádaným poselstvím o životě tam venku, o němž ona už nechce nic vědět.

Ty růže — nesnese je, ať jdou k čertu!

Máchne rukou a v příští chvíli leží stonky uprostřed ka-
luže vody, doširoka rámované uvolněnými okvětními lístky
a ostrými kusy střepů.

Z prstu si stáhne senzor, z hrudi strhne hadičky, bosé
chodidlo pomalu vyklouzne zpod přikrývky.

Mokrá podlaha studí.

Kolena jí vypovídají službu ještě dřív, než se postaví. S ti-
chým plesknutím se sesune k zemi.

Dlouhá nemocniční košile saje vodu, zmrzačené květiny
se jí kroutí kolem holých předloktí, mezi špičky prstů se jí
vpletou střepy. Ostré, pichlavé hroty už do oblého těla porce-
lánové vázy nikdo nescelí, roztržštěná na kusy je bezcenná,
stejně jako ona. Minulost je nevratná. Ona ale ví, jak jí unik-
nout.

„Položte to!“ rozlehne se najednou pokojem. „Okamžitě to
položte!“ opakuje už tlumeněji sestra, zatímco ji — bezvládné,
rozměklé tělo s nejistými, zmatenými pohyby — zvedá.

Střep, který jí pak vypáčí ze sevřené pěsti, po sobě zane-
chal rozšklebené rány. Necítí je, necítí nic, jako by ta krev,
která se sbíhá v rýhách její dlaně a v řetízku kapek padá na
zem, nebyla její. Opravdu je tak neschopná, že se nedovede
ani zabít?

„Tohle přece není řešení!“ říká s naléhavou výčitkou sestra.

Má tak povědomý obličej, hebkou snědou pokožku a hlu-
boké, teple hnědé oči — je možné, že by ji už někdy potkala?

Sestra Leně opatrně ošetřuje zranění, stahuje z ní mok-
rou košili, aby jí na odevzdané tělo natáhla čistou, a ukládá
jí zpátky na lůžko. Její prsty hbitě běhají po přikrývce, za-
souvají cípy pod matraci, míhají se kolem Leniny tváře, aby
jí urovnaly polštář. Přitom si nedbalým gestem odhodí na
záda dlouhé tmavé vlasy stažené nad čelem zlatavou stuhou
a Leně se před obličejem mihne jmenovka, kterou má připev-
něnou na klopě zdravotnického stejnokroje — Marie.

„A co je řešení, Marie?“ zachroptí tiše.

Hbité prsty se zastaví, Marie k ní zdvihne tvář. Není tak mladá, jak se Leně na první pohled zdálo. Možná je jen o něco starší než ona, čelo jí také brázdí jemné vrásky a v očích se zrcadlí zkušenost. Kdyby jí ještě stálo za to žít, kdyby nevyprahla na troud, určitě by doufala v životadárnost Mariiných slov. Teď však na její odpověď nečeká — ostatně ví, jak by zněla. O hojivé síle času už slyšela tisíckrát.

Marie si ji ale chvíli zkoumavě prohlíží a pak, jako by to už měla dávno promyšlené, s klidnou jistotou odpoví: „Bílá Voda.“

TEMNÁ NOC LENY LAGNEROVÉ

květen 2007

Do toho místa vede jediná cesta. Plazí se přímo na sever, pod příkrými svahy pohraničních hor, mezi strmými vykles-těnými pasekami a zvlněnými poli, aby za posledním hřebe-nem masivu, jen pár metrů od česko-polské hranice, skončila smyčkou, na níž se točí autobus. Poslední půlhodinu v něm jela sama.

„Do kláštera, nebo do blázince?“ pokusil se s ní žertovat obtloustlý řidič, pomrkávající na ni do zpětného zrcátka. Přes velké sluneční brýle ho pozorovala mlčky, bez jediného hnutí brvy tak dlouho, až úsměv z jeho tváře zmizel. Po zby-tek cesty ji pak už jen kontroloval krátkými nervózními po-hledy.

„Tady je klášter. Do léčebny musíte tamtudy, kolem hřbi-tova, pořád dál až k lesu,“ řekl odměřeně, když vystupovala.

Sotva se pak podrážky jejích tenisek dotkly bělovodské půdy, dveře se za ní se syčením zavřely, řidič spěšně zařadil a autobus odjel. Lena se ocitla na konci cesty, a jako by ta smyčka byla oprátkou, zůstala na ní viset, sama na konci světa, kam příští autobus zajede až nazítří.

Na sklonku květnového odpoledne byla náves lidu-prázdná. V půli ji protínal potok osázený alejí rozložitých lip a jejich šumění jen umocňovalo nezvyklé ticho. Jediné známky života tu jevil párek štěbetajících jiříček, které se jí hnaly vstříc od polských lánů. Přeletěly jí nad hlavou a ve svém rozpustilém duetu se málem rozbily o průčelí kostela. Teprve na poslední chvíli provedly úhybný manévř, stočily svůj let vzhůru a zmizely za hranou kostelní věže.

Ta stavba nebyla žádný skromný kostelík, jaký by člověk v zapadlé horské vsi čekal. Byl to monumentální barokní

chrám se zvlněnou čelní fasádou, členěnou pilíři a volutami, z jejichž středu vybíhala věž, korunovaná namísto boube-
latou barokní bání na první pohled nepatřičným, nízce při-
krčeným oplechovaným jehlanem. Omšelou žlutou omítku
brázdilo několik pásů obnaženého zdiva, připomínajících
nezhojené, otevřené šrámy, a zabedněná okna zas prázdné
oční jamky, jimiž kostel slepě shlížel na náves. Podobně na
tom byl i masivní blok kláštera, který k němu těsně přiléhal.
Obě budovy se o sebe opíraly jako dva nevidomí, jimž se
poštěstilo přežít jakousi katastrofu, která toto místo v mi-
nulosti zjevně postihla. Bílá Voda vítala Lenu obrazem roz-
kladu a zmaru.

Tupá bolest v zádech Leně připomněla tíhu objemného,
špatně sbaleného batohu. Se syknutím si ho nadhodila výš
nad bedra a pak se podle instrukcí vydala napříč vesnicí, po
silničce vedoucí mezi řídce roztroušenými domky.

Za prvním ohybem cesty zahlédla vysokou zeď. Mezerami
mezi vzrostlými tújemi probleskoval pravidelný rastr poctivě
navršených a zapravených kamenů, přerušeny jen brankou
s hustě tepaným ornamentem. Nízce střižený trávník, upra-
vený tvar tújí, novým nátěrem se lesknoucí brána, to všechno
se viditelně vymykalo zpustlému vzhledu zbytku vesnice.

Váhala jen chvíli. Pak sáhla po klice a branka se s tichým
vrznutím otevřela.

Jsou hřbitovy a hřbitovy.

Většina z těch, které kdy Lena navštívila, jí splynula v uni-
verzální vzpomínku na řady šedivých náhrobků osázených
nějakými nezdolnými keřkovými rostlinami, mezi nimiž se
stále častěji objevovaly zářivě barevné plastové květiny ze
stánků vietnamských trhovců. Tu a tam pod krytkou plápo-
lala svíčka.

Tento hřbitov byl ale jiný. Vypadal jako fantastická za-
hrada, v níž se z různě osázených záhonů tyčily náhrobní
kameny nebo kříže, jejichž vzájemnost dokládala jednota

vybraných květin. Nízké bílé náhrobky se krčily za rozložitými trsy levandulí, skromné dřevěné křížky byly obklopeny žlutými hlavičkami třapatok, zdobné tabulky na vysokých železných nožkách vykukovaly mezi klátícími se stonky zahradních kopretin. A pak ty krásně kované kříže s poctivě vyvedeným Kristem, k jehož nohám se pnuly růže — kardinálky, lambertky, serafinky, bílé, růžové, rudé.

Takhle nějak musela vypadat rajská zahrada, pomyslela si Lena, zaskočená omamnou vůní květin, bzučením včel a zpěvem ptáků, ozývajících se z korun lip na protější straně hřbitova. V té neutěšené pustině nebylo nikde víc života než tady.

A pak se zprostředka té krásy náhle někdo vztyčil. Ne příliš vysoká, štíhlá postava tam naráz stála jako vykřičník na konci věty, jehož naléhavost podtrhovaly paprsky slunce, které jí zapadalo přímo za hlavou — v tu chvíli to vypadalo, jako by měla svatozář. Při pohledu na ten zvláštní výjev Lena nejspíše přešlápla. Pak si ale na ramenou opět nadhodila batoh, a protože stejně neměla co ztratit, vykročila té postavě po pískem sypané cestičce vstříc.

„Tak jsi přece přijela,“ přivítala ji s úsměvem žena, když dorazila až k ní. V protikladu ke křehkému tělu poznamenanému věkem byl její hlas hluboký a hrubý a chřestil jí v hrdle témbrem tak nezvyklým, že by jí ho mohla závidět kdejaká barová zpěvačka.

Možná za to mohlo napětí, které Lenu provázelo cestou sem, únava a hlad, možná kytice rudých kardinálek, spočívajících stařeně na předloktí, stejných, jaké Lena nedávno rozmetala po nemocniční podlaze, že se jí náhle prudce sevřelo srdce a v hrdle zadrhl dech. Skrytá za bezpečným štítem slunečních brýlí tak s vypětím sil jen kývla. Pokud se jí ta žena bude chtít na něco vyptávat, bude to marné — Lena nebyla schopná slova.

„Hádám, že jsi unavená,“ řekla však pouze stařena, a aniž čekala na odpověď, shýbla se k zemi, sebrala zahradnické

nůžky, kolík a lopatku, vložila je i s kyticí růží do košíku a rukojet pak podala Leně: „Tak vezmi tohle a pojď. Všechno už je připraveno.“

Nato se sklonila pro konev a opřená o motyku jako o poutnickou hůl jí pokynula k hřbitovní brance. „Ostatně sestry už si taky zaslouží rest, ono snad slavné vzkříšení do zítřka počká.“

Teprve v té chvíli si Lena uvědomila, co jí připadalo tak podivné, co těch pár posledních minut tlouklo na bránu jejího vědomí, co však teprve nyní vpustila dovnitř. Totiž že ta zvláštní jména na náhrobcích kolem ní jsou bez výjimky ženská.

Květnový podvečer venku ještě sálal horkem, uvnitř však bylo chladno. Tlusté zdi ani jediné úzké okno do klášterní cely teplo nepustily.

Lena seděla na posteli, rukávy roláku, ve kterém přijela, měla stažené hluboko přes dlaně, jimiž si objímala ramena, a rozhlížela se. Místnost byla malá, napočítala pět krát sedm kroků. U jedné stěny stála postel s nočním stolkem, u protější nízká skříň. Nad ní visel velký dřevěný kříž.

Nikdy předtím v cele nebyla. A najednou ji měla pouze pro sebe, stejně jako téměř celé patro kláštera. Než ji sem Evarista přivedla, pokynula jen k jednomu ze zavřených dveří: „Tady bydlí Agnieszka, aspoň už tu nahoře nebude sama.“

Leně přišlo vhod, že kolem Agnieszčiných dveří prošly bez zastavení a že tak mohla do své cely vklouznout bez povinné zdvořilostní konverzace. Toužila se skrýt v tichu a samotě, zavrtat se do miniaturního prostoru, který jí byl přidělen, jako do ulity a utěsnit za sebou otvor. Zabarikádovat se. Zazdíť.

Mrzutě sebou trhla, když se o chvíli později ozvalo zaklepání.

„Nesu ti večeri,“ řekla Evarista s pohledem upřeným na táč s kouřící konvičkou čaje, vedle níž nebezpečně poskakoval

šálek. Na talíři ležely dva krajíce chleba, máslo, kousek sýra a nůž, v podpaží Evarista svírala stolní lampu a z kapsy jí trčela stará baterka. Než se Lena stačila pohnout, aby jí pomohla, položila ták i lampu na komodu.

„Občas tu vypadne proud. Pro jistotu měj po ruce tohle,“ podávala jí baterku, zatímco se zástrčkou v ruce hledala zásuvku, aby do ní zapojila lampu. Chvilí trvalo, než ji — prastarou, kulatou, jaké se už dávno nevyrábí — našla. Pozvolna se temnicí místnost prozářil kužel ostrého světla.

V cele ani nebylo, kam by si Evarista sedla. S rukama v kapsách pracovních kalhot se proto opřela o stěnu a pozorovala, jak si Lena nalévá čaj a neobratně maže chleba máslem. Ani dlouhé rukávy neskrýly její gázou převázané rány, Lena cítila, jak na nich na chvíli ulpěl Evaristin pohled. S krajícem v jedné ruce a s hrnkem kouřícího čaje ve druhé se k ní proto radši otočila zády, a jako by si chtěla prohlédnout zahradu, přistoupila k oknu.

„Jeden by nevěřil, že se nás sem kdysi vešlo deset,“ ozvalo se vzápětí za ní. „Když nás sem v padesátém roce nastěhovali, přespávaly na jedné takové posteli tři nejstarší sestry. A my ostatní na zemi — jedna vedle druhé. Když se některá chtěla otočit, musely jsme chtít nechtít všechny.“

Lena na to neřekla nic, s pohledem upřeným ven jen beze slova žvýkala.

„Dnes je to naopak. Na každou z nás je tu hned deset cel, takový tu máme luxus,“ nenechala se však její netečností odradit Evarista. „Kdyby se ti nelíbilo v téhle, můžeš se klidně přestěhovat jinam.“

Nejspíš na to měla něco říct, na něco se zeptat. Ze slušnosti. To by ale znamenalo prodlužovat rozhovor, o který Lena ani trochu nestála. Přála si jedině — být konečně sama. A tak se celou rozhostilo nezdvořilé ticho, do něhož se ozývalo jen měkké šustění látky. Evarista se zřejmě snažila vyprostit cosi dalšího z kapsy.

„Vezmi si tohle,“ řekla pak, a když se Lena ohlédla, uviděla, jak na okraj skříňky pokládá útlou brožuru. „Kdybys měla dlouhou chvíli.“

Na zažloutlé obálce s černobílou fotografií kláštera z dob, než se do něj zahryzl zub času, stál nápis *Bílá Voda — zá-zračný kout zlatých hor*. Tentokrát Lena alespoň zamumlala poděkování.

„Dobrá, nechám tě,“ kývla nakonec Evarista, když bylo jasné, že víc z Leny nevypadne, a odlepila se ode zdi. S rukou na klíce se k ní však ještě otočila: „K ranním chválám se dole v kapli scházíme o půl sedmé, pak je snídaně v refektáři, obědváme přesně ve dvanáct. V šest bývá večeře a v devět společný kompletář. Ale jestli ti zítra bude příjemnější celý den prospat, klidně spi. Přijď, až budeš připravená.“

Po těch slovech odešla, v cele po ní zbyla jen těžká, tabákem prosycená vůně.

Se zbytkem chleba v ruce se Lena opět otočila k oknu, za nímž se už smrákalo. Pod korunami stromů v klášterní zahradě se rozvrzali cvrčci, někde poblíž se ozvalo zavytí psa. Jeho naléhavý hlas ji bodl u srdce stejně jako přítomnost těch růží v nemocnici. Lena se otřásla. Co při setkání s Evaristou na hřbitově jen stěží potlačila, to ji teď přepadlo s novou silou — hrdlo se jí prudce stáhlo, ostrá bolest skřípla spánky, končetiny rozechvěl třas. Pustila nakousnutý krajíc, opřela se o rám okna a ze všech sil se snažila odrazit, co mělo přijít. Útok té zatracené bestie, která už od rána nedočkavě přešlapovala v temnotách její mysli, cukala se na řetězu její slabé vůle, vzpínala se, vyla a chroptěla, nedočkavá vrhnout se na ni a rdousit ji, dokud nevyпустí duši. Marně. Nakonec se přece jen utrhla, několika skoky přiřítla k ní a skočila. Ve chvíli, kdy se Lena svezla na všechny čtyři, aby ze sebe s kusy nestráveného chleba vyzvrátila i dlouhý prázdný vzlyk, se pustou horskou vsí rozdunělo klekání.

BÍLÁ VODA — ZÁZRAČNÝ KOUT ZLATÝCH HOR

Turistické cíle Rychlebska, 1990

Obec Bílá Voda se nachází v nejsevernějším cípu českého Slezska, kde ji ze tří stran obklopuje česko-polská hranice, přičemž z jihu je od zbytku země odříznuta posledním z rychlebských vrcholů. Pojmenována je podle stejnojmenného potoka, kolem něhož se rozkládá.

Nejstarší historické prameny uvádějí Bílou Vodu už ve 13. století jako osadu Weisswasser, ležící pod horou Mariahilf. Ta svůj název získala na památku zázraku, který se zde udál na sklonku třicetileté války, kdy se krajem prohnala švédská vojska. Tehdy se Bělovodští před rabujícími žoldáky ukryvali v lesích, kam se odebrala i vdova po místním uhlíři Anna Stauberová. Traduje se, že se skryla pod skalním převisem blízké hory, a protože na ni mezitím přišly porodní bolesti, modlila se k Panně Marii o pomoc. Ta ji vyslyšela a ve chvíli nejvyšší nouze, kdy les nad skalním převisem pročešávali běsnící rabiáti, rodičku před jejich zraky ochránila. Když se pak šťastná přeživší na druhý den vrátila do vsi, zjistila, že mezi úlomky skály, které jí uvízly v podolku, do něhož zabalila novorozeně, leží i zlatý valoun. Za něj pak na místě zázraku, jemuž se od té doby neřeklo jinak než Mariahilf, nechala z vděčnosti vystavět prostou kapli a do ní umístit dřevěnou sošku své záchránkyně. A protože jí přislíbila i svého novorozeného syna, stalo se, že svaté místo po následující generace střežila a zvelebila řada kněží, které místní farnosti ze svého středu věnovala právě rodina Stauberových.

Pověst o zázraku se brzy rozletěla krajem a vrch Mariahilf se začal těšit velké úctě poutníků, kteří sem se svými prosbami přicházeli z celého Slezska, Moravy, Čech i Horních Uher, ba i z Haliče či Rakous, obzvláště poté, co se prokázalo, že

skrze dřevěnou sošku projevuje Panna Maria trpícím svou zvláštní milost. Mnohé, kteří u ní hledali ochranu a pomoc v těžkých životních chvílích, vyslyšela a nejednoho z nich přitom obdarovala i cenným valounem.

Tehdejší majitel panství rytíř von Maltitz byl na věhlas Mariahilf patřičně hrdý a coby velký ctitel Boží rodičky spolu s místním lidem věřil, že dokud nad nimi bude z výše bělovodského vrchu zázračná soška bdít, kraj bude vzkvétat a jeho panství prospívat. Pro důstojnější uctění její zázračné moci i pro potřeby sílicího proudu poutníků proto nechal roku 1604 postavit v místě kostel Panny Marie Pomocné a k němu přilehlý klášter, do něhož přivedl první řeholnice, kterým péči o věhlasné poutní místo svěřil. Na vrcholku hory pak nechal vystavět novou, kamennou poutní kapli, jejíž věž zakončená zlatým křížem, zářícím do celého kraje, byla po více než tři sta let symbolem zvláštní náklonnosti Panny Marie k tomuto místu.

S příchodem řeholnic započalo období největšího rozkvětu malé horské obce. Významné duchovní místo se jim podařilo kulturně pozvednout natolik, že sem za účelem výchovy či vzdělání přicházely dcery z předních šlechtických i měšťanských rodů z celé střední Evropy a mnohým se zdejší život zalíbil natolik, že v klášteře coby řeholnice zůstaly navždy. Z nejslavnější éry obce pochází i velkorysá barokní přestavba kostela s klášterem, které byly mezi lety 1755 a 1767 přestavěny podle plánů architekta Felixe Antona Hammerschmiedta. Ze stejné doby pocházelo i cenné umělecké vybavení kostela s dnes postrádaným oltářním obrazem Panny Marie Pomocnice křesťanů, mimořádně zdařilým dílem malíře Ignáce Raaba, čtrnáctidílný obrazový cyklus křížové cesty nebo monumentální dubové lavice vyřezávané místním řezbářským mistrem.

Slibný rozvoj Bílé Vody přerušila první slezská válka, po níž musela Marie Terezie — protokolem o rozdělení Slezska, podepsaným na zdejším zámku — odstoupit velkou část

Slezska Prusku. Od té chvíle hranice habsburské monarchie procházela těsně za presbytářem bělovodského kostela, a tak obec odřízla od jeho dosavadních — německých a polských — farníků.

Náhlý úpadek Bílé Vody, která se tak ocitla na samé periferii habsburského světa, přečkala jen tradice mariánských poutí, silně zakořeněná v povědomí okolního lidu. Díky své poloze při samé hranici byla slavná pouť na Mariahilf, konající se každoročně na svátek Panny Marie Pomocné, i nadále významným okamžikem setkání českých, polských a německých věřících, které společná úcta k Matce Boží spojovala v živoucí důkaz křesťanské lásky, vzájemnosti a sousedské pospolitosti.

S odchodem řeholnic, které pohraniční obec opustily spolu s původním obyvatelstvem německé národnosti po skončení druhé světové války, však zanikla i tradice mariánských poutí, a poté co kaple musela ustoupit těžbě zlaté rudy, při které došlo k nenahraditelné ztrátě vzácné sošky Panny Marie, stal se duchovní význam obce navždy minulostí.

Nová éra Bílé Vody započala založením psychiatrické léčebny v budově bývalého panského zámku v roce 1954, kdy do obce přišli i noví obyvatelé z řad kolektivu lékařů a ošetřovatelek. Progresivní vedení a moderní terapeutické metody získaly tomuto pracovišti respekt odborné veřejnosti i vděk četných pacientů, přijíždějících do malé horské obce pro specializovanou pomoc z celé republiky.

Dnes je Bílá Voda klidnou pohraniční vsí nabízející především možnost sportovního či relaxačního vyžití v okolních lesích, kam se pravidelně sjíždějí četní přátelé přírody a myslivosti.

K podpoře regionálního turismu vydalo
Informační centrum Rychlebských hor

TEMNÁ NOC LENY LAGNEROVÉ

květen 2007

Vybledlá fotografie kostela s klášterem. Panského zámku. Poutní kaple na vrchu Mariahilf a zázračné mariánské sochy. Když si Lena útlou brožuru pročítala poprvé, tančily jí řádky před očima a slova zřetězená do vět nedávala smysl — byla schopná vnímat leda tak rozostřené fotky. I ty však byly nesrovnatelně lepší než obrazy, kvůli kterým se uprostřed noci vzbudila s překotně bijícím srdcem, ochromená hrůzou tak, že mohla sotva dýchat, sotva se hnout. Stálo ji nepředstavitelné úsilí sáhnout po krabičce s léky a sklenici vody, které si i s baterkou přichystala na noční stolek předchozího večera.

Lékům se nebránila, pomáhaly. Tlumily třas, který jí rozechvíval ruce, konejšily svíravou bolest v útrobách, hlavně ale tišily nekonečný vír myšlenek a obrazů, které po ní metala její minulost a které ji přiváděly k šílenství. S nimi jako by ten pekelný vír poznenáhlu zmrzl. Spolu s ním sice ztuhla i ona, ale s tím se nedalo nic dělat — ze dvou podob zla zkrátka musela zvolit tu, kterou byla schopná unést.

V okamžiku, kdy se k ní po prkenné podlaze cely připlížily paprsky ranního slunce, byla ta vnitřní bouře víceméně zažehnána. Lena byla připravena vstát a začít den, který jako by patřil někomu jinému.

Hodiny zavěšené nad oprýskaným příborníkem naproti vstupu do refektáře ukazovaly půl devátou. Cestou z horního patra nikoho nepotkala, v chodbách panovalo ticho jako po vymření. O přítomnosti obyvatelk kláštera svědčilo jen několik předmětů na jídelním stole — v ošatce ležel chléb, vedle stála termoska s čajem a pod přichystaným

šálkem našla lístek s narychlo načmáraným vzkazem: *Zbytek najdeš v lednici.*

Stačil jí čaj. S hrnkem v dlaních však přesto nahlédla do kuchyně, odkud zaslechla důvěrně známý, domácí zvuk tiše předoucí ledničky. Její obsah se nijak nelišil od spotřeby běžné, snad jen trochu početnější rodiny. Na policích byly pečlivě vyrovnané potraviny — v řadě za sebou stálo několik lahví mléka, pod skleněným poklopem ležel nakrojený sýr, v zásobníku byla zelenina. A mezi tím se tísnilo sedm misek vanilkového pudinku s čupřinou z kompotovaných třešní.

Od pohledu na tu jednoduchou hojnost ji vytrhlo tiché naříkání.

Lena chvíli zvažovala, jestli se jí to nezdálo, ale když se ozvalo znovu, zavřela ledničku, položila prázdný hrnek na kuchyňskou linku a přešla refektářem k oknu. Vedlo na klášterní dvůr, na němž rozeznala dřevěnou kůlnu, kam Evarista předchozího večera uložila zahradnické nářadí. Kromě rozvrzaných dvířek kůlny si toho Lena víc nezapamatovala. Měla sílu právě tak na to, aby se v těsném závěsu za Evaristinými patami dověkla do přidělené cely. Teď však spatřila rozlehlé hospodářství s několika rozpadajícími se přízemními budovami a stádo koz, které se houfovalo před jednou z nich. Tísnily se u ohrady výběhu, kam je z chléva vyháněla nahrbená cikánka s divoce rozčuchanými šedivými vlasy a dlouhou holí, kterou si mezi hřbety netrpělivě mečících zvířat klestila cestu k bráně. Když se k ní konečně propletla, chmátla po závoře, načež se stádo rozběhlo a podobné divoké řece, tříštící se o cikánku jako o kámen do dvou proudů, se valilo směrem, který jim přátelským poštěkáváním udával starý pes. V té samé chvíli jako by na sobě cikánka ucítila Lenin pohled, zdvihla hlavu a upřela oči přímo do okna refektáře.

Lena sebou trhla a s bušícím srdcem uskočila od okna, pryč z ženina dohledu. Paží se jí rozlila tupá bolest, jak

loktem narazila do sekretáře — v jeho nitru o sebe výstražně cinkly hrnky a sklenice, a jako by tak ohlašovaly, co přijde, rozlehl se refektářem chraplavý hlas: „Pochválen! Vidím, že elánu máš dost, nejvyšší čas pustit se do práce!“

Ode dveří se na Lenu usmívala Evarista, a kdyby neměla jinou košili, vypadalo by to, že tu na ni čeká od předešlého večera — byla oblečená ve stejných pracovních kalhotách se šlemi přes útlá ramena, na sněhobílých vlasech, z nichž jí do čela padalo několik uvolněných pramenů, měla uvázaný šátek, na nohou hlinou umazané galoše.

Lena zamumlala pozdrav, nic víc však neřekla. Dobře věděla, že po zpola probdělé noci vypadá přesně tak unaveně, jak se i cítí, a ani kvůli Evaristinu povzbudivému úsměvu neměla nejmenší chuť předstírat opak. Nejraději by zase zmizela do své cely a zavrtala se do postele.

„Hádám, žeš ještě neměla čas se tu porozhlídnout,“ pokračovala však bez ohledu na Lenino nezdvorné mlčení Evarista a pohledem přitom zkontrolovala čas na svém zápěstí. „Mám půl hodiny, tak pojď, provedu tě a přitom ti najdeme, kde bys tu mohla být užitečná.“

Nic nemohlo být Leně víc proti mysli. Nestála o prohlídku kláštera, alespoň ne teď, a stejně tak nestála o to být někomu užitečná. Na druhou stranu — i přes únavu a léky navozenou otupělost jí ještě zbylo dost soudnosti, aby chápala, že svou přítomnost pod touto střechou bude muset splatit přinejmenším prací. A tak si strčila ruce do kapes a rozmrzele se vydala za řeholnicí, jejíž záda už mizela ve dveřích na dvůr.

„Vezmeme to zvenčí,“ zaslechla odtud vzápětí Lena, než sama vyklouzla na sluncem zalité prostranství. Po cikánce a stádu koz už tam nebylo ani stopy.

„Zapadlý kout, tahle Bílá Voda, opravdový konec světa. Ale my jsme soběstačné. V zimě, kdy se sem přes hory nedá skoro dostat, nám stejně nic jiného nezbyvá. Silnice je buď

pod sněhem, nebo klouže jak namydlená, kolikrát nás to odřízne i na několik týdnů. Nejprv jsme psaly žádosti, pak stížnosti, nepomohlo nic. Silnici neopravili. Kdo by se holt přetrhl pro pár starých bab?“ povytáhla obočí Evarista a z náprsní kapsy přitom vylovila balíček řezaného tabáku. Nakonec ho však jen několikrát otočila v prstech a s povzdechem ho zasunula zpátky. „Naštěstí máme nějaká zvířata, bez těch by to nešlo. Stará se o ně Bohdanka, ta, cos ji právě viděla hnát kozy na pastvu. Anebo se můžeš připojit k Agnieszce, ta má zas na starosti zahradu.“

Lena neochotně vykročila směrem, kterým jí Evarista pokynula, a v duchu zvažovala, co právě padlo. Připojit se. Postarat. O zvířata, sad nebo zahradu. Ze dvora se do ní prosmýkly starou vrzající brankou a po cestičce mezi pečlivě členěnými záhony, z nichž se ke slunci draly výhonky nejrozličnějších plodin, se vydaly podél vnější zdi kláštera. Vůně kypré půdy, neutichající koncert shánčlivého hmyzu, veselý zpěv ptáků z blízkého sadu — rozhodně ne. Pohled na bujarý obraz života, na příslib hojné budoucnosti byl teď Leně nesnesitelně protivný, nevydržela by tu ani pár minut. A už vůbec ne ve společnosti nějaké Agnieszky. Pouhá představa času tráveného s někým, kdo by ji obtěžoval svými řečmi a dřív nebo později se začal vyptávat po důvodu její přítomnosti, se jí vzpěchovala jako špatně strávené jídlo. Ne, nikomu se tu nemíní zpovídat, nikomu nehodlá nic vysvětlovat. Potřebuje být sama.

Lenino přetrvávající mlčení bylo zřejmě dostatečně výmluvné, takže Evarista jen pokrčila rameny a bez naléhání pokračovala po kameny dlážděné cestě stínem kláštera ke chrámu, jehož oblý presbytář zahradu odděloval od zbytku vsi.

„Říká se, že tu máme největší kostel na světě, protože se nevejde do jednoho státu,“ poplácala pak Evarista vysokou stěnu kostela, jako by to bylo živé stvoření. „Hranice

prochází přímo presbytářem. Když ho stavěli, nikdo na to nedbal, Slezsko bylo pořád jedna země. Potíže přišly později. Ale to už je taky pryč.“

Listí rozložitého ořešáku, na který Lena shlížela ze své cely, se souhlasně rozševalilo. Zdvihla oči do jeho mohutné koruny a málem přitom zakopla o starý hraniční patník — kus klášterní zahrady i presbytář se skutečně nacházely na polské straně, kterou musely projít, aby se pak po lávce přes potok mohly vrátit zpátky do Česka na sluncem zalitou bělovodskou návěs. Do kostela ji však Evarista nezavedla. Místo toho zamířila k vysokým kovaným vratům, v jejichž levém křídle bylo malé okénko fortny. Chvilí jí trvalo, než po kapsách našla klíč a přemohla zatuhlý zámek, pak se však před nimi otevřel prostorný, klenutý průchod, který ústil do rajského dvora. Tedy — do někdejšího rajského dvora. Teď z něj byla pustina se zdusanou hlinou kolem vyschlé kašny, o níž se opíralo torzo rezivějícího vozu s jediným kolem. Sloupy ambitu i fasáda horních pater byly stejně jako vnější zdi kláštera rozdrásané loupající se omítkou, okna zaslepená zatlučenými prkny. V rozích dvora byly připevněné omšelé rozhlasové tlampače.

„Na opravu teď nejsou peníze,“ pokrčila rameny Evarista, když si všimla, jak se Lena zaraženě rozhlíží. „Než odešly ostatní sestry, tak se to ještě dalo zvládnout — byly tu takové, co uměly zedničit, takže jsme si toho dost sflikovaly samy. Ale teď... Holt děláme, co zmůžem.“

V Evaristiných slovech nezazněla ani stopa obav nebo lítosti, řekla to věcně, jako by bylo jen otázkou času, kdy se situace zvrátí. Leně to přišlo zvláštní. Namísto litanie o vlhkých nebo rozpraskaných zdech, případně střeše padající na hlavu, vzdorovala tato žena času a nezvratnému zániku s obdivuhodným klidem. Možná jim přislíbila pomoc konzistor nebo se spoléhají na nějaký památkový fond. Anebo na všemocnou ruku Boží, napadlo Lenu po chvíli.

„A byly tu i takové, co se postaraly o výmalbu,“ pokračovala mezitím ve výkladu Evarista, když vkročily do ambitu, a máchla přitom paží před Leniným obličejem, div jí nezapadla o nos. Lena zvrátila hlavu naznačeným směrem a i ve svém rozpoložení strnula. Z lunet vymalovaných v obloucích ambitu se na ni smála řeholnice s kosou a za ní se napříč polem plným zlatých klasů stejným nástrojem oháněly postavy v tmavých hábitech a širokých bílých čepcích. Na blanlytně modrém nebi svírala dvojice skřivanů v zobáčcích šátek s letopočtem *L. P. 1959*.

„To jsou žně,“ vysvětlovala za chůze Evarista. „Z jézédé nám sem přes hory odmítli posílat mašiny, musely jsme sklízet postaru. Sestra Estela tu kdysi pořádala okrašlovací brigádu. Mezi Martinými pacienty bylo zrovna pár kumštem políbených fachmanů, tak tu s jejich pomocí vymalovala takovou obrazovou kroniku.“

Lena si jeden po druhém prohlížela výjevy nad svou hlavou, na nichž byly pod vzestupnými letopočty neumělým malířským rukopisem zachyceny řeholnice při kopání brambor, sběru řepy, před hromadou naštípaného dřeva, při sázení stromů v lese anebo jak se vláčejí s cihlami na stavbě. Dřív by se při takovém pohledu zhrozila. Poměrně zachovalý, nejspíš barokní ambit s řadou štíhlých sloupů a pozoruhodnou mozaikovou dlažbou — a do toho tyto směšně amatérské fresky, provedené navíc natolik kvalitními barvami, že z původní výmalby nemohla zbyť ani čárka. Dnes jí to však bylo jedno. Nad hlavou měla prostě jen další ze zbytečných katastrof, a při pohledu na ni necítila nic — malá žlutá pilulka zjevně působila jako štít proti všemu, co by se jí mohlo být jen nepatrně dotknout.

Bez jediného slova tak postupovala od lunety k lunetě a netečně zkoumala detaily. Dětsky prosté tahy štětcem, neproporční postavy, nezvyklou ikonografii, kterou tvořilo různé pracovní nářadí nebo stará zemědělská technika,

pozoruhodná byla ale především neobyčejně povznášející nálada děl, v nichž nebylo ani stopy po církevní pompě a vážnosti, nikde nezahlédla žádnou tradici vynucenou prkenností. Pracující řeholnice sršely úsměvy a krajinu, na jejímž horizontu se pokaždé tyčila hora Mariahilf, zalévaly paprsky slunce. S něčím takovým se Lena nikdy předtím nesetkala.

„A co je tohle?“ vypadlo z ní konečně pod poslední luntou, kde u prostého oltáře stála postava se štólou přes kněžskou kleriku a s pažemi zdviženými v gestu proměňování. Podle řeholního závoje na hlavě bylo ovšem zjevné, že ten kněz není muž, nýbrž že je to — žena.

Nikdo jí však neodpověděl. Když se Lena rozhlédla, zjistila, že v ambitu stojí sama, obklopená mrtvolným tichem, zavřená sloupovím jako mřížemi. I přes veškerou otupělost na ni uprostřed zpustlého dvora padla tíseň.

„Hej!“ rozkřikla se a její hlas se od stěn odrazil nevládně, skoro rozhořčeně, až se sama zarazila. „Hej — kde jste?“

Sotva stihla uskočit, když se jí k nohám sesypal kus uvolněné omítky.

„Přece tady,“ ozvalo se z pootevřených dveří na konci ochozu. „A pospěš si, čas se nám krátí!“

V chodbě, kam Lena za Evaristou vstoupila, panovala tma. Obezřetně postupovala směrem, odkud se ozýval šramot, a když řeholnici konečně našla, spatřila ji, jak stojí na rozviklané židli a s baterkou v zubech nahlíží do skříňky s pojistkami.

„Člověk aby to pořád nahazoval,“ huhlala Evarista, načež se pod stropem rozvrčely zářivky a chodbu zalilo studené bledé světlo. Pak nečekaně křepce sestoupila, židli nechala přistavenou u zdi a kývla na Lenu, aby ji následovala.

„Támhle je kaple, kde se každý večer scházíme ke kompletáři, tamtudy dojdeš k refektáři a tudy zas do patra, k vašim celám,“ máchl rukou ke schodišti, které ústilo doprostřed chodby. „A tady,“ přistoupila k prvním z masivních dveří

po jejich levici, „jsou bývalé dílny. Do osmdesátého roku se v nich šily ornáty, ale taky třeba spodky pro armádu.“

Otevírala pak před Lenou dílnu za dílnou a pozorně nahlížela dovnitř, jako by tam někoho hledala. Síně duchů, napadlo přitom Lenu, protože v každé z potemnělých místností podél sebe stály tři řady starých šicích strojů, a kdyby nebyly pokryté vrstvou prachu, vypadalo by to, že si od nich švadleny jen odskočily, za chvíli se vrátí a budou pokračovat v rozdělané práci.

„Anebo tyhle, eh, praktické kalhoty. Velikost osmatřicet, hádám,“ rozkašlala se v prašném prostředí Evarista. Dutý tuberkulózní hřmot se pak chvíli ozýval z uličky mezi regály, odkud se vrátila se dvěma kusy pracovních kalhot, stejných, jaké na sobě měla i ona. „Na, vezmi si je. Budou se ti hodit.“

Teprve na samém konci chodby je za posledními dveřmi čekal jiný pohled. Po mrtvolně nehybných krejčovských dílnách se před Lenou otevřela místnost nečekaně živoucí. Namísto řad šicích strojů stál uprostřed mohutný a bohatě vyřezávaný stůl, který obklopovaly vysoké, stejnými ornamenty zdobené skříně — Evarista Lenu zřejmě přivedla do jediné místnosti, která zůstala vybavená původním mobiliářem kláštera. Pozoruhodnější než kusy nábytku však byl vysoký koberec rozházených lejster, na nichž se povalovaly z polic vypadlé knihy, brožury nebo staré noviny, také pořadače a složky, místy bylo možné zahlédnout i fotografie. Spoušť, jako by tu řádil nějaký šílenec.

„A toto byla původně knihovna a skriptorium, později pracovna matky představené,“ škrábala se Evarista rozpačitě za krkem a pohledem klouzala po vzdouvajících se papírových vlnách. „Po revoluci se sem sneslo všechno, co si s sebou sestry neodvezly do svých mateřinců. Naposledy to tu spravovala matka Tobie, teď už na to ale nemá sílu.“

Lena se po nepřehledné změti, v níž se proměnil kdysi bezpochyby pečlivě organizovaný řád, ohromeně rozhlížela.

Jestli se odtud měl řídit chod kláštera, pak se nedivila, že je v tak katastrofálním stavu. Z takového chaosu přece nemohl nikdo nic spravovat.

„No právě,“ založila si s povzdechem paže na hrudi Evarista. „Někdo to tu už konečně musí dát do pořádku.“

Sotva to dořekla, svezl se jim k nohám balík starých novin, vyrovnaný spolu s ostatními v komínku vedle dveří. Lena se pro něj bez přemýšlení shýbla a přitom si všimla, že pod velkými písmeny tištěným titulem *Süddeutsche Zeitung* je vyobrazena fotografie poutní kaple Mariahilf. Na rozdíl od té, kterou předchozího večera spatřila v brožuře, se tu však před kaplí tísnil dav lidí všeho věku přihlížejících, jak dvojice téměř identických mladíků přináší zázračnou sošku Panny Marie Bělovdské. Tak vida, ještě v sedmašedesátém roce bylo všechno na svém místě, pomyslela si Lena, než se pokusila vrátit balík na místo. Jakmile ho však nadzdvihla, zteřelý provázek praskl a jednotlivé výtisky novin se rozsypaly do širokého vějíře. Dát to tady do pořádku bude rozhodně nevděčná práce.

„Poslouchej, když se nechceš starat o zvířata ani o zahradu, co kdyby sis vzala cvikr na tohle? Hádám, že papírování tě neleká, a třeba tu najdeš i něco zajímavého ke čtení,“ ozvalo se jí vzápětí nad hlavou.

Lena se pomalu vzpřímila, prsty si z čela shrnula uvolněné prameny dlouho nemytých vlasů a pak lhostejně pokrčila rameny. Ne že by měla papírování kdovíjak ráda, při své práci se mu ale nevyhnula. O tom, že by tu něco mohlo vzbudit její zájem, ovšem pochybovala. Skutečný zájem už v ní nevzbudí nikdy nic. Ale koneckonců — než se nahoře ve své cele probírat změtí drásavých myšlenek, bude možná lepší probírat se chaosem cizích lejster. Hlavně aby mohla být sama.

„Výborně,“ usmála se spokojeně Evarista a na tvářích se jí objevily dva mělké dolíčky. Ve vrásčité kůži na lících už je nebylo skoro vidět, takže si jich Lena prve nevšimla, takhle

zblízka však nepochybovala, že díky nim musel být Evaristin úsměv kdysi neodolatelný.

„Tak, práci bychom pro tebe měly. Spoustu práce. Snad ale ještě — kdyby tě do očí trklo něco neobvyklého o Mariahilf, hned za mnou přijď,“ řekla ještě Evarista, než znovu zkontrolovala čas na svém zápěstí. „A teď už Pán s tebou, mě čekají zas jinde.“

Lena počkala, až její kroky provázené dunivým kašlem doznějí za ohybem chodby, a pak opatrně vstoupila do pracovny. Pod podrážkami tenisek jí šustily papíry, kolem kotníků vířil prach — zbůhdarma trouchnivějící na podlaze kláštera se tu před ní pomalu rozpadala cizí minulost. Nedojívalo ji to. Nechávalo ji to netečnou, na malou žlutou pilulku byl naštěstí spoleh. Mechanicky, jako stroj, tedy prošla závějemi papírů a svezla se do křesla za mohutným stolem, na němž se v nepřehledné skrumáži knih, novin a různých úředních oběžníků vršila i řadu měsíců nepřečtená pošta.

VÝZVA K ODSTRANĚNÍ NEDOSTATKŮ ZJIŠTĚNÝCH PŘI KONTROLNÍ PROHLÍDCE

**K rukám m. Tobie Habartové,
představené řádu Panen sv. Anežky České**

Městský stavební úřad zmocněný podle § 13, odst. 1, písm. e) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, vás tímto **vyzývá** k odstranění nedostatků zjištěných při kontrolní prohlídce stavby kláštera Bílá Voda č. p. 2, jejímž je váš řád vlastníkem.

Nedostatky zjištěné při kontrolní prohlídce:

Nebyla provedena nařízená opatření proti pádu střešní krytiny a sesuvu zdiva na sousední obecní pozemek č. p. 142/17 a nebylo prokázáno, že technický stav stavby neohrožuje život a zdraví osob.

Přijatá opatření, závazné podmínky:

Lhůta pro odstranění nedostatků je stanovena do 31. 12. t. r. Nápravu vlastník bez prodlení oznámí stavebnímu úřadu.

Poučení:

Nezjedná-li vlastník stavby nápravu ve stanovené lhůtě, může mu stavební úřad podle § 178 odst. 1 stavebního řádu uložit pořádkovou pokutu až 200 000 Kč. Nebude-li pokuta splacena, je soudně stanovený exekutor oprávněn přistoupit k exekuci formou veřejné dražby nemovitosti.

Městský stavební úřad
Ing. Renáta Havraiová

TEMNÁ NOC LENY LAGNEROVÉ

květen 2007

Hodlala si dát načas, ostatně nebylo kam spěchat. V tom svinčíku, který se rozkládal všude kolem, stejně nikdo žádný pokrok nepozná. Bylo úplně jedno, jestli začne zítra nebo až pozítří anebo — a tou myšlenkou se také obírala — nezačne vůbec. Proč by taky měla? Vždyť to, co po ní Evarista chtěla, bylo na týdny nebo spíš měsíce mravenčí práce, a kdoví jestli tu tak dlouho vůbec bude. Navíc měla neodbytný pocit, že na to, aby tomu tady dala nějaký řád, není ta pravá.

Lena cítila, jak se jí roztrásl ruce a podél páteře vyrazil studený pot. Ten nelítošný tyran, který jí už tolikrát podrazil nohy, sotva stačila vykročit, ji dohnal i tady. Nezvládneš to, selžeš, zklameš, šeptal a jeho posměšný hlas Leně pronikal až do morku kostí. Co pamatuje, platilo na něj jediné — sáhnout do některé ze skrýší, které měla důmyslně rozmístěné po domě, a umlčet ho lokem pálenky. Tohle léky, které jí předepsali v nemocnici, neuměly. Dovedly sice otupit touhu po pití i nápor mučivých myšlenek tak, že se sebou dokázala nějaký čas vydržet, ale vrátit jí sebejistotu, to neuměly. To dovedl jen alkohol. Neodbytnou chutí na něj se jí ruce roztrásl ještě víc.

Bylo to k vzteku.

Nenapila se už půldruhý měsíc, prostě skončila. Její tělo jako by to však pořád nevzalo na vědomí — bouřilo se, škemralo, bažilo, vybavovalo si nejrůznější chutě a vůně, a co bylo nejhorší, trýznilo ji sny a představami, které jí pak zůstávaly ještě dlouho před očima. Když se tomu se vším sebezapřením postavila, roztrásla ji zimnice, žaludek ztvrdl na kámen a hlava nesnesitelně rozbolela — její tělo zkrátka

všemožně rebelovalo proti skutečnosti, že už nedostane. Ani kapku. Nikdy.

Boj s ním stál Lenu všechny síly. I tentokrát proto raději sáhla do kapsy a vytáhla už notně zmačkanou krabičku, na níž stál malým písmem vytištěný nápis *Užívejte léky podle doporučení vašeho lékaře*, který jako prásknutí bičem stvrzovala propiskou napsaná jednička. Stejně si však do úst vložila další, toho dne už druhou toboleku, a polkla. S hlavou v dlaních pak čekala, až ta nesnesitelně palčivá, všeprostopující touha se napít poleví a v jejím nitru se opět rozhostí apatií vykoupený klid.

Neví, jak dlouho tam pak seděla, bezmyšlenkovitě třídila noviny, věstníky a oběžníky nakupené na stole, nemá tušení, kolikrát pročetla a přerovnála měsíce neotevřená psaní. Nakonec se před ní ale přece jen rozkládala přehledně uspořádaná plocha stolu, uprostřed něhož se vršil povážlivě vysoký sloupec lejster. Na samý vrchol položila obálku opatřenou modrým pruhem. Teprve pak si uvědomila, že nahlížet do klášterní korespondence jí vlastně nikdo nedovolil.

Lena se s tichým zaklením svezla do křesla.

Co řekne na svou omluvu, až to Evarista zjistí? Bude si určitě myslet, že slídila, že se tu pokoušela vyčmuchtat nějaké pikantnosti, kterými by zaujala čtenáře. Ostatně ještě nedávno by nebyla daleko od pravdy, pro dobrou reportáž byla Lena kdysi ochotná podstoupit leccos. Teď se však těmi listy pročetla jen proto, aby tu udělala, co jí bylo řečeno. Pořádek, nic víc. Situace, v níž se podle té výzvy ze stavebního úřadu řeholnice očitly, byla sice politováníhodná, s ní ale ani nehnula. Po katastrofě, která tak brutálně rozvrátila její dosavadní život, ztratila s chutí žít i chuť o čemkoliv psát.

Lena si promnula pálící, nedostatkem spánku unavené oči a pak se zahleděla na své gázou převázané dlaně. Ležely teď v jejím klíně nečinné, prázdné, a k tomu nepřehlédnutelně poznamenané vším, co se stalo. Ty ruce na tom ovšem

nesly hlavní díl viny — a tak se od nich radši odvrátila a pohledem sklouzla ke šlahounům jemně vyřezávaných růží, které zdobily okraj pracovní desky stolu.

Byl to opravdu krásný kus nábytku. Sice trochu zašlý, ale stačilo by jen sundat stářím zažloutlý lak, srovnat poničenou intarzii, znovu ho namořit a hned by prokoukl. Prodejem by se pak daly získat prostředky na opravu střechy anebo přinejmenším na pokutu, kterou obyvatelkám kláštera hrozil stavební úřad. To by jim Lena poradila, kdyby měla sílu zabývat se něčím jiným než sama sebou. Což teď ale neměla. A tak jen špičkami prstů klouzala po drobných růžičkách a cípatých listech, které se zpod desky vinuly níž, k mohutným nohám stolu, a zastavila se teprve ve chvíli, kdy mezi nimi narazila na drobné mosazné kroužky. Pouhým pohledem by si jich, chytře schovaných v bohaté řezbě, nevšimla, teprve když jí do nich vjely prsty, zjistila, že se pod pracovní deskou skrývá zásuvka. Pak už stačilo jen lehce zatáhnout a vyhrnula se na ni záplava zašlých, bez ladu a skladu stěsnaných, všelijak zmačkaných a potrhaných listin.

V nepořádku pracovny ji to vlastně ani nepřekvapilo, nečekané ovšem bylo, co spatřila na jejím dně — v zásuvce jako v hnízdě ležela objemná kniha vázaná v kožených deskách se zlatě vyraženým nápisem *Kronika kláštera v Bílé Vodě* a tlustý, omšelou stuhou svázaný zápisník.

Lena se musela v křesle zaklonit, aby rozměrnou knihu vůbec vyprostila ven. Prašný let stránek, které pak vzala mezi prsty a nechala zase spadnout, se zastavil u prvního zápisu. Uvozovaly ho velké, na šířku palce vyvedené číslice letopočtu, pod nímž se rozbíhaly nahusto stěsnané řádky, vyhýbající se tu a tam malým černobílým fotografím.

1950

Na svátek svatého Václava se otevřela nová kapitola kláštera v pohraniční obci Bílá Voda i nová kapitola mnohých ženských

řádů a kongregací. V dlouho opuštěném konventu se sešlo na čtyři sta sester z osmnácti koutů celé naší vlasti československé, a ačkoliv tento nebyl na příchod tolika obyvatelek plně připraven, žádná nad nuzností místa netruchlila. Přijaly jsme ji s pokorou, myslíce na to, že se tu budeme ještě více než v našich starých domovech podobat svému Spasiteli, který se také narodil do chudé stáje. S myšlenkou na Něj jsme se proto jaly zvelebovat místo, jež nám Hospodin určil za nové působiště, a s modlitbou za někdejší majitele gruntů nyní liduprázdné vsi jsme se osmělily vypůjčit si z chátrajících stavení to, co chybělo v klášteře. Tak jsme si došky z jedné zborcené stodoly vyspravily střechu, odjinud zas přinesly necky do klášterní prádelny, židli anebo truhlu. Před zimou, které jsme se v této horské končině obzvlášť bály, jsme tak už — chvála Pánu! — žily v obstojných podmínkách a díky tuctu pytlů brambor, které nám nejmladší sestry vysloužily svou prací pro zemědělské družstvo, jsme se už ani nemusely postit.

Před svátky Narození, kdy jsme společně upravovaly zpustlý kostel a scházely se na modlitbách, abychom Všemohoucího prosily o jediné, co nám zde scházelo, totiž o pastýře, který by pečoval o spásu našich duší, jsme už pociťovaly, že se bělovodský klášter stal pravým domovem nás všech, příslušnic tolika různých řádů a kongregací. A přestože nás zpočátku trápila starost, zda bude možno skloubit regule jednotlivých řeholí, nakonec nás společně prožitě události natolik sblížily, že z nás učinily jediný organismus, jehož jednotlivé údy pečují o různé potřeby sester odlišného zasvěcení, věku i tělesné kondice...

Několik snímků vlepených na první stránce kroniky přinášelo podobné výjevy, s jakými se Lena už setkala na lunetách v ambitu kláštera, atmosféra na nich však nebyla zdaleka tak jásavá. Namísto radostných hrdinek práce tam byly zachyceny skupiny podmračených anebo přímo nepřátelsky se tvářících žen. Některé se opíraly o motyky před vlečkou plnou brambor, jiné stály na mýtině kolem vykopaných pa-

řezů, jejichž kořeny jim chmataly po cípech hábitů, další zas pózovaly v širokých škrobených čepcích, vykasaných sukních a zabahněných holinách vedle kopy hnoje, shozené na kraji strniště. Ať už však stál pod fotografií nápis *školské sestry (64 práce schopných)*, *voršilky (57 práce schopných)*, nebo třeba *šedé františkánky (39 práce schopných)*, všechny Leně připadaly jako odstrašující příklad staromilectví a neschopnosti přijmout fakt, že moderní svět už je dávno nepotřebuje, že v něm ve svých podivných úbořech přežívají nepotřebné, jako nějaký druh hmyzu na pokraji vyhynutí.

Jen jedna ze skupinových fotografií na Lenu působila trochu jinak. S rukama zaklesnutýma do sebe na ní ve třech řadách stály nebo seděly dívky, některé sotva odrostlé školní docházce, oděné do různě strížených hábitů, všechny však s bílým závojem na hlavě. Na rozdíl od starších sester se jim ve tvářích ale zračilo rozpačité očekávání, nedůvěra, a někdy dokonce i strach.

Naše nejmladší: první čas v řádech i v novém klášteře, stálo napsáno pod snímkem spolu s dlouhým seznamem jmen, která zjevně patřila novickám. Hned za jménem novicmistrové, jejíž kulatý obličej a kyprá postava započínala horní řadu, mohla Lena číst jedno známé: *s. Evarista od Anežčiných panen*. I navzdory velikosti špendlíkové hlavičky tu tvář poznala, nemohlo být mýlky. Až na to, že sveřepý vzdor, se kterým do objektivu kdysi hleděla ta dívka, byl na hony vzdálený klidnému úsměvu, který na Evaristině tváři většinou vídala teď.

Nehledě na otázky, které ty snímky vyvolávaly, narůstal v Leně při pohledu na množství hábitů a objemných čepců i navzdory lékem navozené otupělosti odpor. Co tady proboha dělá? Jak ji mohlo napadnout hledat pomoc u žen, které — a to bylo zjevné na první pohled — nemůžou o normálním životě vědět vůbec nic? Copak se doopravdy zbláznila? Tohle přece není o nic lepší než umřít.

„Kristepane, co teď?“ zamumlala Lena a přemožená nesignifikaností své situace zabořila hlavu do dlaní. Vzápětí však sebou polekaně trhla, to když se ode dveří nečekaně ozvala odpověď: „To ti klidně řeknu já, s tím nemusíš obtěžovat šéfa.“ Na prahu pracovny stála Evarista a s tváří zářící úsměvem si zakládala rukávy košile: „Bylo by potřeba pomoci v refektáři, krapet se nám rozhodil zasedací pořádek. Sestra Paulita chce prostříti v zahradě, tak je každá ruka dobrá.“

Lena se zhluboka nadechla. Přesně takovým situacím se plánovala vyhnout — doufala, že pokud se nepřipojí ke společným modlitbám a stolování, nebude se muset v rozlehlém labyrintu chodeb s ostatními obyvatelkami kláštera vůbec potkat. Evaristina přímá výzva však šla jen stěží odmítnout, a tak jí nezbývalo než se zvednout a v těsném závěsu za čípernou stařenou nakráččet přímo mezi ně.

Pohled do refektáře ji ovšem zarazil už mezi dveřmi. Vedle převrženého jídelního stolu se povalovaly židle, na podlaze ležel i ubrus, střepy rozbitých talířů a sklenic, příbory, dvě mísy obrácené dnem vzhůru, kolem dokola byly rozšlapané zbytky neurčitého jídla. Z kuchyně sem přicházel kouř a pach něčeho spáleného.

„Kozy,“ houkla na ni místo pozdravu statná řeholnice, která se uprostřed té spouště rozháněla stočenou utěrkou ve snaze vyhnat dým otevřenými okny ven. Svou výškou a rozmáchlými gesty ovšem připomínala spíš do hábitu navlečenou kapitánku basketbalového družstva těsně předtím, než do koše zasadí vítězný míč. Když se pak Lena nerozhodně rozhlížela, čeho se chopit, švihla sestra Paulita se stejnou razancí utěrkou směrem k nábytku a zavelela: „Všechno ven! Dnes budeme večerjet málo, ale zato v zahradě!“

Rukama pětice žen, které se postupně seběhly do refektáře, pak prošel nejprve dlouhý úzký stůl, poté čistý, trochu sepraný ubrus, židle, nové nádoby i útlá váza s temně purpurovou, zpola rozvitou čajovou růží. To všechno Paulita

rozestavila na místě příjemně zastíněném korunami kvetoucích jabloní a upravila tak, jako by se v sadu měla odehrát nějaká slavnost. Až na to, že uprostřed stolu nakonec ležel pouze nakrájený chléb a talíře se zeleninou, ke kterým o chvíli později přibyla ošatka vařených vajec. Sestra Paulita je velkou lžící opatrně kladla před ženy, které už zasedly na přistavené židle. Dřív než se Lena stihla nenápadně vytratit, vtlačila do jedné z nich i ji.

„Měla být tvarohová žemlovka,“ povzdechla si s nepřeslechnutelnou výčitkou v hlase Paulita, když pokládala poslední vejce před dosud prázdné místo. A jako by právě na to cikánka, kterou Lena toho rána zahlédla se stádem koz, čekala, nahrbila se a nedůtklivě, jako by ji Paulita právě z něčeho obvinila, se ohradila: „Říkala jsem ti, že máš zavírat!“ Starý pes u jejích nohou přitom provinile zakňučel, jako by tušil, že se nad jeho hlavou stahují mračna hádky.

„Klid,“ poplácala ho po boku chlácholivě Evarista, a než se některá z těch dvou stihla znovu ozvat, opřela lokty o stůl a sepjala dlaně před obličejem. „Kozy daly, kozy vzaly. Nedá se nic dělat, Koniáš už má taky svůj věk,“ dodala smířlivě a nato se nad stolem rozneslo chraplavé díkůvzdání.

Lehký poryv větru, který k nim přišel z polské strany, přinesl zemitou vůni osetých polí a rozšvelil listí v korunách stromů nad jejich hlavami. Leně se do talíře sneslo několik okvětních lístků. Mlčky vyslechla společnou modlitbu, a když se pak začalo s večeří, nenápadně si ženy sedící kolem stolu prohlížela.

Kdyby některé z nich potkala jinde, neřekla by, že jsou to řeholnice. Dlouhý černý hábit se škapulířem, sepnutý opaskem, a jednoduchý černý závoj s bílým lemem na sobě měla jen sestra Paulita, ostatní se ničím nelišily od běžných venkovských žen. Byly oblečené ve stejných pracovních kalhotách jako Evarista, pod nimi měly obyčejné tričko nebo košili, na hlavě šátek. A chovaly se přirozeně, bez jediného náznaku

zdrženlivosti, jak by Lena u řeholnic čekala, naopak se živě bavily, rozčilovaly, vtipkovaly. Lena koutkem oka pozorovala Bohdančinu tmavou, svrašťelou tvář, po níž jen tu a tam přeběhl úsměv, Evaristiny sukovité prsty, jimiž si obratně balila tabák, Paulitiny rozhodné pohyby, kterými jim na talíře stále přikládala nějaké kousky jídla. A přitom ji napadlo, že už musejí mít docela úctyhodný věk. Dobrých osm křížků, snad jen Paulitě by hádala o něco méně. Zato Agnieszka, která se jí při stěhování stolu z refektáře zajímavě představila měkkou polštinou, byla tak mladinká, že by klidně mohla být její dcerou. Nanejvýš osmnáct, pomyslela si Lena.

„A já jsem Marta,“ řekla podsaditá bruneta, která mohla být jen o něco starší než ona a která ke stolu — ještě celá udýchaná — zasedla, když už bylo skoro sklizeno. „Dnes byla v léčebně inspekce, myslela jsem, že vás už ani nestihnu.“

Martina ruka k ní vylétla tak nečekaně, že sebou Lena, zaskočená náhlým vpádem do svého prostoru, i přes svou otupělost prudce trhla. Voda ze sklenice, kterou právě nesla k ústům, se jí na hrudi rozpila v široký mokrý flek. V té samé chvíli se k ní však natáhlo patero rukou s ubrousky, bílé prapory napíchnuté na sklopených kopích, signály míru.

„Promiň,“ omlouvala se rychle Marta s ubrouskem napřaženým k Lenině hrudi tak vytrvale, že Leně nezbyvalo než se pro něj natáhnout. Přinucená vystavit jejich pohledům svou třesoucí se ovázanou ruku jen odměřeně zamumlala, že se nic nestalo, a se směsicí vzteku a studu, že tím odhalila svůj ponižující cejch, se s ním rychle stáhla do bezpečného zázemí. Ve svém mlčení zůstala zabarikádovaná i poté, co se kolem stolu opět rozproudil živý hovor.

Martinu otázku napoprvé přeslechla. Teprve když se rozhostilo vyčkávané ticho, všimla si, že se všechny pohledy upírají na ni.

„Jak se ti líbí v klášterní knihovně?“ zopakovala Marta.

Vidlička Leně zamrzla v půli cesty k ústům. Bylo to tu. První všetečné otázky na sebe nenechaly dlouho čekat.

„Jde to,“ odpověděla Lena odměřeně a navzdory Martinu povzbudivému úsměvu nedodala nic. S očima sklopenýma k talíři dál pomalu žvýkala, to aby bylo hned od začátku jasné, že o žádné zdvořilostní tlachání nestojí. Ona toužila po jediném. Co nejrychleji zalézt do své nory a být pro ten den zase sama. Řinkot příboru, který dopadl na prázdný talíř, ale poklidnému konci stolování nenasvědčoval.

„Tobii by se to nelíbilo!“

Bohdančin hlas zněl nesmlouvavě a její pohled se ostře zapichoval do Evaristiných očí. Lenu polilo horko.

„Tobie to tam nechala v hrozném stavu, tou místností se nedá ani projít. Bude dobře, když v tom někdo udělá pořádek,“ prohlásila však s neochvějným klidem Evarista a nabídla cikánce právě dobalenou cigaretu. Přitom na Lenu konejšivě mrkla, jako by to byla ona, kdo si přál hrabat se ve stozích tlejících papírů.

Cikánka však rázně zavrtěla hlavou a s varovným důrazem na každé slovo zopakovala: „Tobii by se to rozhodně nelíbilo!“

Nikdo se k ní nepřidal, nikdo však ani neprotestoval. Rozpačité ticho ukončil až náhlý poryv větru, tentokrát tak silný, že převrhl vázu s růží. Přítomné ženy se daly rychle do pohybu. Lena — s úlevou — s nimi. Když pak za sebou konečně zavřela dveře své cely, když se k smrti unavená sesunula na lůžko, zjistila, že ačkoliv se ve studené místnosti chvěje chladem, rolák má podél páteře do poslední nitky propoceny.

TOBIIN DENÍK

1950

pondělí 2. října, na památku sv. andělů strážných

Matka Benigna tvrdí, že bychom se neměly nechat rozptylovat světskými malichernostmi, že bychom měly rozlišovat mezi tím, co je pomíjivé a zbytečně nás odvádí od Boha, a tím, co si skutečně zaslouhuje naši pozornost. Ovšemže má pravdu — samozřejmě. Ale za těchto okolností si od světa prostě nelze zachovat odstup — nedovedou to sestry s vírou i vůlí léty zocelenou, natož já, která jsem teprv před šesti týdny zaklepala na fortnu kláštera tichnovských panen Anežčiných, odhodlaná odříci se všeho, co jsem dosud znala, v naději, že na příští svátky Vzkříšení budu hotova stát se jednou z nich. Jenže — člověk miní a Bůh mění. A tak se moje přání splnilo nečekaně brzy a k tomu nikoliv na popud mých nových sester, nýbrž na popud mocných nepřátel, kteří rozvrátili všechno, co naše předchůdkyně po tolik generací budovaly. Nechali přitom po sobě stěží uvěřitelnou spoušť a kromě ní snad ještě nezodpovězenou otázku po příčině jejich nepochopitelného konání, které tak nečekaně změnilo životy nás všech... A protože mě všechny ty překotné události posledních dní — světské, avšak nikoliv malicherné — neúnosně tísní a tlačí, rozhodla jsem se sáhnout po peru, a jak jsem byla navyklá dřív, svěřit mlčenlivým stránkám, s čím si nevím rady. Proto tento zápisník.

Takže — odkud bych nejlépe začala? Od toho rána, co jsem se loučila s matkou a sourozenci a kolem rybníku na pomezí revíru, kde nebožtík otec dělával polesného, mířila na vlak? Anebo od toho léta, co za hřbitovní zeď ukládali sousedovic Marinu, kterou přivedl do neštěstí? Nejspíš už tehdy ve mně klíčilo přání napravit tu hrůzu — našli ji vzná-

šet se na hladině nadmutým lůnem dolů, jako by ji ke dnu stáhl ten nebohý bastard — a vlastními silami odčinit ten hřích, co na nás ulpěl jako prokletí.

— Stačilo, kdyby přešla humna, sestry by jí už pomohly, zaslouchla jsem po skromném pohřbu prohodit nějakou ženu — místní určitě nebyla —, než s hrstí hlíny hodila do neoznačeného hrobu i kytici rudých růží — a od té chvíle jsem tu myšlenku nepustila z hlavy. Pevně usazená v ní čekala, až si z města přivezu maturitní vysvědčení, sbalím pár nezbytností a pak konečně — věnuji všechno, tedy sebe samu, výměnou za pokoj a klid. Šest týdnů. Milník mezi kdysi a napříště. A pak se obraz vytoouzené budoucnosti tak náhle a nepochopitelně zborčil...

Tak. Odtud začnu. Od toho dne — od svátku svatého Václava, patrona české země —, kdy nás matka Benigna po odpolední noně nepropustila jako obvykle k rozdělané práci a namísto toho zadržela v kapli. Možná že některé z nás v té chvíli už něco tušily, ovšem — mně nebylo podezřelé nic. Zvláštní rozpoložení, v němž jsem se od svého příchodu do kláštera nacházela, mi — řekněme — zastřelo smysly, takže teprve ve chvíli, kdy se kaplí roznesl matčin bezbarvý hlas a v dlaních rozechvělo úřední lejtstro, mi došlo, že se děje něco skutečně zlého.

— Do dnešní půlnoci, oznámila nám, sedícím napjatě v lavicích — si máme sbalit své osobní věci a odevzdat klášter i s veškerým vybavením pověřenému správci. Všechno potřebné nám bude přiděleno v místě příštího pobytu, kam nás ještě dnes přepraví.

Kdyby se kaplí prohnal kulový blesk, nezpůsobil by zřejmě takové pozdvižení jako ta nečekaná zpráva. Ze všech koutů se ozvalo nesouhlasné reptání nebo lamentování nejstarších sester a z mnohohlasí té bědné kakofonie stoupaly první otázky. Proč bychom měly opustit náš klášter? Co bude s útulnou? A kdo se postará o děcka, když budou ženské

v práci? Matka představená však jen krčila rameny: — Víc vám k tomu nemám co říct.

A tak nastal shon a ruch, jak se sestry o překot rozcházely ke svým povinnostem a přitom si spěšně rozdělovaly nespočet úkolů, které bylo třeba vykonat, než tichnovský klášter, v němž působily více než sto let, tak naráz opustí. Jen já jsem nikam nešla. Seděla jsem v lavici ztuhlá jako špalek a hlavou mi vířily temné myšlenky. Co se mnou teď bude? S postulantkou, jejíž krátké soužití s řeholní rodinou nemělo zatím žádnou váhu ani budoucnost — budu muset pryč? A — kam? Namísto mě však napjaté ticho prořízl hlas kohosi jiného: — A co my, co bude s námi?

V obavách o vlastní osud jsem úplně zapomněla na to děvče, co se tu objevilo teprve předchozího dne, hubenou, sotva zletilou dívku, která teď stála před matkou představenou a rozhodně nevypadala, že by se nechala odbýt. Při pohledu na ni — stáhl se mi žaludek. Ta si tedy troufá — takhle opovážlivě houkat do skal, aniž by tušila, co se z nich ozve! Co když nás teď matka Benigna pošle rovnou balit? Ale ona — jako by si neomalenosti té holky ani nevšimla, místo toho sáhla po našich dlaních: — Budoucnost, kterou vám nyní nabízí náš řád, bude nejistá a těžká, řekla a bylo znát, že jí při tom není lehké. — Dozajista nebude taková, kvůli jaké jste mezi nás přišly. Nikdo vám proto nebude zazlívát, když nás nyní opustíte. Upřímně, myslím si, že za těchto okolností by pro vás byl civil lepší volbou než soužití s námi. Mohu vám tedy pouze doporučit, abyste se obrátily do svého nitra a naslouchaly. Za hodinu se vás přijdu zeptat na vaše rozhodnutí. Zvolíte-li si zůstat, přijmeme vás večer mezi sebe. Zvolíte-li si odejít, s pochopením se s vámi rozloučíme.

Taková úleva! zajásala jsem v duchu. Možnost volby? Ne — nebylo třeba, já si neměla co rozmýšlet. Pochyby mě nepřepadly ani na moment, stejně jako to děvče, které hned, jakmile matka představená skončila, bez váhání vyhrklo, že

nemá co zvažovat. A tak se o chvíli později některá ze sester vypravila na faru, aby o té novině zpravila našeho kněze, a jiné zas na dlouhém stole refektáře rozvinuly dva štočky černého plátna, ze kterého se stříhlo na dva hábity tak, že téhož večera — jak matka Benigna slíbila — se mohla při poslední mši svaté konat — obláčka.

Popravdě — podivnější obřad zasvěcení tento klášter určitě ještě nezažil.

Sotva se snesl soumrak, stály jsme v kruhu slavnostně ustrojených sester — samy oblečené v bílých splývavých šatech a s myrtovými věnci na hlavách — a v duchu netrpělivě popoháněly starého faráře, který se při odříkávání svátostných formulí rozčilením zajíkl pokaždé, když k němu zvenčí dolehlo burácení armádních vozů nebo nějaký úsečný rozkaz.

— Četo! V dvojřad! šikovali se před klášterem do špalíru nezvaní svatební družbové. — Zajistit východy! Vpřed! rázovali vstříc našim dveřím, když nás kněz konečně povolal k oltáři, před nímž jsme poklekly, přiložily čelo k chladným dlaždicím, rozepjaly paže a na důkaz plného odevzdání se proměnily v živý kříž.

Vzrušením jsem skoro nedýchala. — Zde jsem, Pane! hřmělo ve mně. — Přijmi mě, svou věrnou služebnici, oddanou dceru Tvé matky Marie a blahoslavené panny Anežky, vstup a vezmi si všechno, co je mé — podle Tvé vůle s tím naložím a nikdy jinak!

A pak — nepopsatelné! — jako by mě někdo vzal do velkých teplých dlaní, jako by mě sebral z podlahy, malou a lehounkou, a vynesl vysoko nad nehnutě ležící tělo — viděla jsem, jak se kolem mě shlukly sestry, jak se skláněly, aby mi pramen po prameni odstříhly volně rozpuštěné kadeře a společně mě tak převedly ze stavu svobody do života v zaslíbení — a teprve když mi na ostříhanou kštici nasadily závoj — pak jsem zas přišla k sobě. V narychlo ušitém

řeholním rouchu, v závoji — nikoliv bílém, jaký mívají novicky, ale pro tuto chvíli v černém, aby nás od ostatních sester nikdo nerozeznal — šeptala jsem svůj slib chudoby, čistoty a poslušnosti a hlavou mi dunělo: Dokonáno jest, stala jsem se pravou nevěstou Kristovou!

— Sestro Tobie, oslovila mě pak matka představená poprvé novým řeholním jménem, — ať při tobě stojí ta, k níž v těchto hodinách směřují naše modlitby.

— Sestro Evaristo, oslovila pak i to děvče po mém boku, — i tebe odevzdávám ochraně Panny Marie Pomocné. Necht nad vámi bdí a ukazuje vám správnou cestu. A nezapomeňte — dnešní pohnuté události vás dvě spojily na celý život, starejte se proto jedna o druhou, jako byste byly v naší rodině sestrami rodnými.

Aleluja! Aleluja! radovala jsem se, protože v okamžiku, kdy ručičky hodin na věži klášterní kaple dospěly k půlnoci, byla moje budoucnost — posvěcena. Když se pak do oken kláštera zabodl ostrý svit reflektorů a dveře se rozduřily pod neurvalými pěstmi, zůstaly jsme já i moje nová spolnice klidné — z kláštera nás teď mohli vyvést jedině spolu s ostatními. A to se také stalo. Nehledíce na klauzuru, do které nesmí vkročit cizí noha, natož mužská, nehledíce ani na obyčejnou lidskou slušnost, vtrhli k nám o chvíli později vojáci, rozběhli se chodbami a bez ptaní vnikali do cel i sálů, zatímco nějaký ouřada, ohánějící se vládním lejtrem, postupně sčítal veškerý řeholní majetek. V dormitáři novickek zastlaná lůžka, v refektáři stoly a židle, v truhlách ubrusy a cíchy, v sakristii liturgické předměty, přepočítával i naviculy s kadidlem. Vyrovnané v řadě, strážené jako sprosté zlodějky, jsme mu nakonec předkládaly i své narychlo sbažené tašky, aby se ujistil, že si odtud kromě osobních věcí neodneseme ani zlomenou svíčku.

— Všechno je na svém místě, nemáme v úmyslu zatajit vám jediný svícen! nevydržela to nakonec matka Benigna.

— Ale kdo se postará o útulnu? Co řeknete našim schovankám a kdo nazítrí ohlídá ta nebohá děcka?

Na její otázky se však nikdo odpovědět nenamáhal. Místo toho se po ní na pokyn velitele natáhli dva vojáci, odtrhli ji od nás a za lokty vlekli pryč, kamsi do útrob kláštera — za chvíli k nám už nedolehl ani její slábnoucí hlas. Halasná vlna protestu, která se po tom hrubiánství strhla, nám však nebyla nic platná. Kdosi štěkl další rozkaz, dveře se rozletěly a bez ohledu na staré či nemocné — začali nás neurvale strkat ven. Oslepené světly reflektorů, hnané ostrými příkazy jako ovce na porážku, běžely jsme po pískem sypané pěšině, klopýtaly o cípy hábitů, padaly a zase se zvedaly, ruku v ruce na té cestě hanby až ke schůdkům přistaveného autobusu — všechny, až na jednu.

— Ještě matka představená! zaslechla jsem za svými zády nesmlouvavý hlas. To se ve fortně kláštera vzpříčila Evarista — rukama zapřená o zárubeň dveří se vzpírala dvěma vojákům — tak nepatrná oproti jejich rozložitým postavám, ale neústupná, jako mladá liška, co ji kdysi dohnali otcovi ohaři. I ona měla v očích ten bojovný, vzdorný lesk a dívala se na ně se stejným pohrdáním, ačkoliv stála proti přesile, schopné ji v příští chvíli roztrhat — jak se v případě té mladé lišky také stalo.

Pod schůdky autobusu, kam jsem pomáhala našim staruškám, mě při pohledu na ni sevřel strach — stejný jako tehdy na té mýtině, když jsem s otcem vyrazila na obchůzku revíru. Co to vyvádí? běželo mi hlavou. Copak neslyšela matku Benignu, když říkala: — Nevzpěčovat se? Copak nevidí, že ti muži mají v rukou nejen jakési své právo, ale především — zbraně? Co když jí něco udělají, co když ji zadrží, odvezou, zavřou — právě ji, která ve zvláštní kapse narychlo spíchnutého hábitu ukrývá schránku se svatými ostatky? Takový nerozum, takový risk! Co kdybychom takto nerozvážně přišly o prach naší zakladatelky?

Jediné štěstí, že se v tu chvíli ve světle reflektorů objevila matka Benigna, vyváděná dvěma vojáky z klášterních vrat, skleslá a s hlavou hluboko svěšenou — ale živá a nezraněná. A ani Evaristé k mé úlevě nikdo neublížil — po cestě ji jeden z těch vojáků popadl a spolu s matkou představenou ji vtlačil na schůdky autobusu, sotva jsem před nimi stačila naskočit dovnitř. S dýchavičným klapnutím se pak za námi spěšně zavřely dveře a vůz se s hrknutím rozjel.

Neprožila jsem pod střechou tichnovského kláštera dlouhou dobu — pouhých pár týdnů. Ovšem — i to stačilo. Když nám mizel ve tmě, když jsme míjely zahradu, v níž se shluky rozespálé ženy s děcký na rukou, když jsem zahlédla, jak se od vsi v mihotajícím se světle luceren blíží průvod farníků, spěchajících nám v čele se starým, roztřeseným knězem na pomoc — padl na mě nevýslovný smutek. Ani jsem si nevšimla, kdy velebný otec po mši svaté vyklouzl z kaple, aby nám v poslední chvíli sehnal přímluvce — kostelníka, vejminkáře ze statku za potokem a mnohé další, jejichž tváře jsem na tu vzdálenost už nerozpoznala — všechny ty dobré farníky, kteří by nám během toho nepochopitelného puče stejně nebyli nic platní, i kdyby nepřicházeli pozdě. V té chvíli už totiž autobus zahýbal k vinicím a nezvratně nás unášel temnou nocí do neznáma.

Nevím, kolik hodin jsme strávily na cestě — šeptání modliteb mě po nějakém čase ukolébalo k spánku. Jen občas jsem se z něj proloupla a to jsem zahlédla, jak si náš vůz razí cestu neznámou krajinou, daleko od vesnic i měst, jak se kodrcá mezi poli, projíždí lesy, jak se škrábe do strmých kopců a jak se pak zas spouští ostrými zatáčkami horských serpentín. Teprve když vjel na pustou návěs a zahrnul do vrat rozpadaajícího se kláštera, zatřásla mnou Evarista, abych se probrala, neboť jsme se konečně ocitly v cíli. Pohled na něj byl ovšem žalostný — ještě než se na dvoře usadil zvířený prach, bylo jasné, že bělovodský klášter, který nám měl sloužit za nový

domov, nemůže nabídnout nic z toho, co nám bylo slíbeno. Rozlámané a hladové jsme se pomalu trousily před vůz a tváří v tvář té ruině doufaly, že je to nějaký omyl. Ovšem — nebyl. Nepřátelsky se tvářící, vysoká a kostnatá žena, která tu na nás spolu s mužem v montérkách a rádiovce čekala, nás neváhala v našem tušení obratem utvrdit.

— Čiže tu máte konečnú! prohlásila namísto pozdravu odměřeně referentka Burdová s pohledem upřeným na listinu, kterou jí do rukou vtiskl řidič. — Prinajmenšom tu na zemi. Odtiaľ sa dostanete leda tak na tú vašu večnosť. Ale zato si tu budete môcť praktizovať, čo sa vám zachce, bez toho, aby ste tým podkopávali morálku československého občianstva. Buďte súdruhom vo vláde vďačné, že pre vás našli toto riešenie. Mohli ste dopadnúť oveľa horšie!

Víc jsem nezaslechla. Taktak jsem stihla zachytit sestru Imeldu, která se vedle mě — vetchá jako loňský list — bezhlesně svezla k zemi a marně lapala po dechu. Přitáhla jsem si její hlavu do klína a roztřesenými prsty se jí snažila uvolnit límec — její průsvitná, vráskami zbrázděná tvář se však nezadržitelně barvila nachem, jak se ta nebohá žena dusila.

— Lékaře! vykřikla jsem, vyděšená vlastní bezmocí, ovšem — zbytečně. Na první pohled bylo jasné, že sestra Imelda bude spíš než lékaře potřebovat kněze.

— Kněze tahle farnost nemá, zavrtěl rezolutně hlavou správce kláštera Budil, než se vypravil do své kanceláře přivolat z okresního města lékařskou pomoc. Víc ani říkat nemusel. Z nepřítomnosti obou, totiž lékaře i kněze, nám rázem došlo, jaký osud nás na tomto místě čeká.

Ráda bych matku Benignu poslechla, ráda bych se nenechala rozptylovat událostmi všedních dní a své myšlenky cele obrátila k Bohu. Ale nejde to. Tento svět mě nevydal, tento svět mě drapl za cíp řeholního roucha, na kterém je stále patrné, v jakém chvatu vznikalo, tento svět mi nasadil pouť a od svátku svatého Václava mi nepřestává připomínat,

že jsem spolu s ostatními sestrami jeho vězeňkyní. A tak píšu, kdykoliv to jde, protože spolu se slovy, která svěřuji stránkám tohoto zápisníku, odevzdávám i svíravý strach z nejisté budoucnosti a — Bůh mi odpusť! — zášť, kterou pocítuji k neznámým strůjcům tohoto sprostého a nepochopitelného spiknutí a s tím i veškerých našich útrap. Toto je má modlitba. Za nás i za naše nepřátele.

TEMNÁ NOC LENA LAGNEROVÉ

květen 2007

Tak velkorysá by Lena ke svým nepřátelům ovšem být nemohla. Mohla mezi nimi žít. Mohla přehlížet jejich posměšné pohledy, ponižující špitání, nekončící řadu drobných křivd. Mohla se každého podvečera skrýt za dveřmi svého domova a všechna ta větší či menší příkoří spláchnout pálenkou z otčova sklepa, ostatně zbývalo jí tam pořád víc než dost. Do chvíle, než se stala ta strašná věc, se mohla chovat, jako by byli neviditelní. Ale nikdy, ani předtím, ani potom, by jim nemohla odpustit.

Léta se jí zdával stejný sen.

Vracela se po práci domů, autobus k nim do vsi vysupěl načas, a když vystoupila, zamířila jako obvykle ke koloniálu, aby nakoupila pár nezbytností na večer. Než však stačila sáhnout po klice, zakývala se jí před nosem cedule s nápisem ZAVŘENO. Překvapilo ji to. Do konce otevírací doby zůstávala ještě půlhodina času, vždycky se čekávalo, až z města přijedou i poslední opozdilci, aby krám nepřišel o kšeft. Teď však Lena lomcovala klikou zamčených dveří a přes skleněnou výplň pozorovala, jak se tvář prodavačky, u níž tolik let nakupovala, křiví škodolibým úsměvem. Nemělo smysl klepat, nemělo smysl prosit, ta ženská ji dovnitř nepustila záměrně. Nezbyvalo než tu potupu spolknout a dát se na ponižující ústup. Jenže nebylo kudy. Už když se otáčela, tušila, co spatří.

Byli tam všichni. Hloučky sousedů a sousedek, kteří ji upřeně pozorovali z návsi, stíny klepů lačných stařen v oknech blízkých domků, pohoršené vrstevnice, s nimiž kdy si chodila do místní školy, jejich nedočkavostí se třesoucí muži — byli tam všichni, celá vesnice, hrůzostrašná ve své

úplnosti, nikdo nechyběl, k samozvanému sboru soudců se připojili dokonce i dávno mrtví. Lenu polil studený pot. Zády těsně přimknutá ke koloniálu se pomalu sunula pryč, k rohu budovy, za níž by snad mohla uniknout lynči, který se tu na ni zjevně chystal. Kam, to nevěděla, hlavně pryč z dosahu toho krvežíznivého davu. A pak už běžela, hlučící pronásledovatele v patách, kolem uší jí šlehal vítr, hnala se jako o život, vesnicí vzhůru, až tam, kde se od silnice odpojovala lesní cesta a po ní pořád dál, až k lomu.

Konec byl vždycky stejný. Stála nad srázem, pod ní ostré hrany vydrancovaných skal, obstoupená lidmi, které znala celý život. Blížili se k ní posedlí jakousi horečkou, s očima zimničně žhnoucíma a rty cosi neslyšně drmolícími, a ona nepochybovala, že si přejí jedině — její smrt. Nebyl tam nikdo, kdo by se neshýbl pro kámen, kdo by na ni nezával, jako by byla nějaký odporný škůdce, kterého je třeba zneškodnit. A pak zazněl ten povel a Lena dobře věděla, z čích úst vyšel, věděla, kdo napráhl paži jako první a z čí pěsti vylétl kámen, který by jí v příští chvíli rozbil čelo a srazil ji do propasti, kdyby se s výkřikem neprobudila...

Předchozí noci se jí ten sen zdál také, bylo jasné proč. Ze zapadlého koutu paměti ho přivolala bezmoc čišící z řádků černého zápisníku, který pronesla za páskem kalhot do své cely a pak pročítala před usnutím — bezmoc podobná té její. Řeholnice přepadené vojáky na tom byly podobně jako ona. Snad jen s tím rozdílem, že oproti ní se ničím neprovinily.

Tu vinu, mohutnou a tíživou, která na ní ležela jako lavina kamení, pod níž se nemohla pohnout a skoro ani dýchat, cítila toho dne už od probuzení. Protože dnes to byly právě dva měsíce. Osm týdnů. Šestapadesát dní. Tisíc tři sta čtyřicet čtyři hodin, osmdesát tisíc šest set čtyřicet minut... Nechtěla to počítat, ale nemohla si pomoci. Její mysl pracovala nezávisle na její vůli a toho dne jí zkrátka vystavila na

minutu přesný účet, nehledě na skutečnost, že její vnitřní hodiny se tou událostí navždy zastavily. Čas teď pro ni neměl hodnotu, jakou míval kdysi, nechávala ho plynout bez povšimnutí, protože beztak neměla čím ho naplnit. Ten okolní nepořádek, který měla zahnat do polic a beden, nepočítá.

Lena se z křesla matky představené unaveně rozhlédla po pracovně. Kromě pošty a tiskovin srovnaných na stole se tu za posledních pár dní nic nezměnilo. Tedy — skoro nic. Pokud nepočítá několik knih vyrovnaných do polic barokní knihovny, které při občasných krátkých návštěvách z papírových závějí vylovila Evarista. Ona sama většinou stála u okna a přes prázdnou náves civěla na rozpadající se faru, případně seděla v měkce polstrovaném křesle a nepřítomně zírala na tu neuchopitelnou, nekonečnou změť.

Pravda, několikrát už k ní dolehl strohý úřednický hlas, to když očima nechtěně ulpěla na nějakém hlavičkovu opatřeném lejstru, které se jí povalovalo na dohled. Pokyny zaslané z biskupství nebo z okresního církevního úřadu, korespondence, nejrůznější strojopisné koncepty a poznámky — to všechno se tu dožadovalo její pozornosti, ševalilo hlasy dávných pisatelů, ona však zůstávala hluchá. Popřát sluchu jednomu by znamenalo vyslechnout postupně všechny. Ale proč? K čemu by to bylo?

A k čemu je ten zblůhdarma promarněný čas? Neodbytná, k zbláznění dotěrná řeholnice, která řeholnici vůbec nepřipomínala, jí odpovídala otázkami, kdykoliv se tu zastavila. A to aniž by se jí Lena na něco ptala — kolikrát měla pocit, že jí ta ženská snad čte myšlenky. A ta její protivná moudra! Práce pomáhá. Podrž si řád a řád pak podrží tebe. Hodinu po hodině, řád jako převozník, který tě sveze přes řeku bolesti. Něco takového říkala naposledy. Ale to nevěděla, že její řeka žádný druhý břeh nemá.

Lenin pohled se zastavil na knize ležící hřbetem vzhůru hned vedle stolu. *Abbé Antoine — Bližních společenství lásky,*

přečetla zdobně vyražený titul. Aniž by chtěla, rty jí přitom zkřivil úšklebek. Ona v žádné společenství bližních, které by bylo naplněné láskou, nevěřila. Všem, které znala, šlo vždycy o něco docela jiného než o lásku — o moc, o majetek, o vítězství, o senzaci... Pokud se za celý svůj život něco naučila skutečně dobře, pak to bylo opevnit se ve své samotě, z níž jako z kamenné věže odrážela zištné zájmy bližních, kteří se na ni dobývali. Sama. Sama v domě, který se tyčil na konci vsi jako strážní pevnost, barák jako hrad, otcova pýcha, nezpochybnitelný důkaz jeho moci. Zůstala v něm jako kůl v plotě. Opevněná proti nepřátelům, kteří po ní jako kamením metali svými krutými řečmi.

Shýbla se pro tu knihu s hloupým názvem — byla těžká, rozsáhlá na pět stovek stran, v lásce mezi bližními bude asi nějaký zádrhel. Když však po chvíli listování nic pozoruhodného neobjevila, zvedla se a přes překážkovou dráhu kartonových beden, šanonů a publikací přistoupila ke knihovně. Sotva se ale z posuvných schůdků natáhla, aby knihu zařadila na počátek abecedního pořádku, spánky jí sevřela tupá bolest, zatočila se jí hlava a končetiny rozechvěl neovladatelný třas. Se zavřenýma očima chmátla do prázdna a pak už slyšela jen svůj výkřik, zadušený svazky, které se na ni při pádu sypaly z uvolněné police.

Byla tu, nedalo se nic dělat.

Bestie v plné síle, kterou načerpala během několikadenního odpočinku, rozběsněná navíc nečekaným odloučením, za něž Lena vděčila lékům, bestie připravená k nemilosrdnému útoku. Leně nezbývalo než se na podlaze stočit do klubíčka, skrýt si třešticí hlavu mezi kolena a pevně stisknout oči a čelist. Teď to přijde, teď, teď... A opravdu. Následoval náraz, jak po ní ta potvora skočila, bodavá bolest, když se do ní zahryzla, a k tomu ochromující zmatek, když s ní smýkala k bráně pekla, do něhož ji v příští chvíli svrhne — a pak už Lena padala dolů, do útrob temné jámy, stále hlubší

a těsnější, ze které už nebude úniku, ve které se zasekne, zešílí, zadusí.

Dýchej, zhluboka dýchej! opakovala si, její slábnoucí hlas se ale ztrácel v ohlušujícím hukotu a ryku, do něhož tu a tam pronikal povyk náhončích, metajících po ní mučivá slova.

Je to blázen! Štětka je to! Hanba!

Tentokrát to bylo zlé, horší než obvykle.

Strnulá hrůzou, bezmocná jako neplavec v bouřlivých vlnách výčitek, propadala se hloub a dál, někam, kde se ocitla jen jednou, stahovaná do temnot nenapravitelné, neodpustitelné viny, do temnot, ze kterých se už možná nevynoří. Tentokrát přijde konec, blesklo jí ještě hlavou — ta představa však byla tak nesmírně úlevná, že se jí Lena ani nijak nebránila.

„Dýchej! No tak dýchej, slyšíš?“

Ten hlas k ní pronikal jako z jiného světa, z toho, na který už z temných hlubin sotva dohlédla. Mohla jen cítit, jak po ní chmátly čísi ruce, prudkým trhnutím u krku rozervaly rolák, jak jí sevřely hruď i čelo, jak ji táhly nahoru, bezvládnou jako loutku. „Nádech! A výdech. Neboj se, to jsem já, neboj se!“

Teplou z těch rukou, tlukot cizího srdce, měkká náruč, ve které ležela jako v kolébce, vůně růží a tabáku — s každým nádechem a výdechem stoupala z té pekelné propasti vzhůru, vracela se do svého těla, bolest hlavy se stávala snesitelnou, panika postupně ustupovala. Nakonec se přece jen přehoupla přes okraj na pevnou zem a odvážila se otevřít oči.

„Tys mi dala,“ zachraptěl nad Leniným čelem s úlevou známý hlas. Pronikavé černé oči shlížely přímo do jejích, na vrásčitých skráních se blyštivě perlil pot. Lena sebou trhla, ale Evarista ji ze své náruče nepustila: „Lež, ještě aspoň chvíli. A odpočívej. Mysli na něco hezkého. Jsem tu a nikam nespěchám.“

Nebylo jí to příjemné. Nezvyklá důvěrnost objetí, dotyk těl, která si byla cizí, pach vlastního potu, který v ní vyvolával stud, stejně jako nezpůsobnost jejího těla, těla dospělé ženy,

kteřá tu neleží poražená žádnou chorobou ani zraněním, na něž by se mohla vymluvit, ale sama sebou. Pokusila se vzepřít, ale Evaristin stisk byl nečekaně pevný. Snad za chvíli, až nabere víc sil.

Mysli na něco hezkého, vracela se jí jako ozvěnou stařenina slova. Ale jak by mohla? Nic hezkého jí v paměti nezbylo, všechno překryla ta hrůza, co se stala před dvěma měsíci, před osmi týdny, před šestapadesáti dny, tisíci třemi sty čtyřiceti čtyřmi hodinami, osmdesáti tisíci šesti sty čtyřiceti bezdůvodnými minutami... Matematika marnosti, která byla o to nesnesitelnější, že sečtené a podtržené výsledky, platné pro dnešní den, byly jen mezičasem neurčitého rozsahu, kterým je odsouzena putovat jako živoucí mrtvola, lidská schránka po okraj naplněná bolestnou ztrátou a neodpuštěným selháním. Zničila všechno, co mělo nějaký smysl, nezbylo nic. Ona si nezaslouží objetí ani lítost, ona ne.

Lena sebou opět škubla, tentokrát naléhavěji. Evaristino sevření povolilo, kleště sukovitých rukou se jí svezly z hrudi a Lena se na roztrěsených končetinách překulila ke knihovně. S vypětím všech sil se pak o ni opřela. Hlava jí stále třeštila, byla unavená, hrozně unavená.

„Nechceš mi říct, co tě trápí?“ zeptala se Evarista, která zůstala sedět s dlaněmi v klíně tak, jak je ze sebe Lena právě setřásla. Při pohledu na ně se nemohla ubránit údivu. Jak je možné, že v těch hubených, seschlých pažích zůstala taková síla? Vždyť jí o dobrých patnáct kilo lehčí a nejmíň o hlavu menší Evarista obrátila lehce, jako matka děcko. A nějak tak se na ni teď i dívala — přívětivě a trpělivě, jako by vyčkávala, až si vzpomene na ta pravá slova. Lenu to však jen popudilo. Poslední, po čem toužila, byla zpověď, nemínila se litovat, nemínila se kát.

„Ale měla bys,“ naléhala Evarista. „Ulevilo by se ti.“

Stařenin neodbytný pohled Lenu dráždil, jako by se jí její černé oči zapichovaly pod kůži, jako by jí vnikaly až do

morku kostí. Lena semkla rty a raději sklonila tvář k tomu, co zbylo z jejího roláku — cár látky jí visel na hrudi a určitě odhaloval všechno, co se tak úzkostlivě snažila skrývat. Ne nechává stařena se teď mohla na jejích škrábancích a modřinách pást jako na kvetoucí louce. Tak co, ukojila svou zvědavost? Je teď spokojená? pomyslela si Lena vztekle.

„Máš recht. Někdy je příjemnější hýčkat si svou bolest než se sebrat a pohnout se dál.“

Evaristin konejšivý tón jako by vůbec nesouvisel s rýpavým obsahem jejích slov. Lenu ten rozpor nejprve zarazil, pak se ale nepřátelsky, skoro výhrůžně ohradila: „Jak to myslíte?“

„Tak, jak to říkám. Nechat minulost za sebou, to chce pořádnou kuráž.“

„Tak kuráž,“ zopakovala po řeholnici s úsměškem Lena. „Snad mi teď nechcete kázat o odvaze? Víte co? Nechte si svoje moudra pro sebe a radši si hleďte svého. Řekla bych, že máte svých starostí dost.“

„Starostí?“

„Ta obsílka s modrým pruhem,“ kývla Lena zlomyslně bradou ke stolu bez ohledu na to, co si o ní Evarista pomyslí. Tak tu obálku otevřela, no a co. „Vypadá to, že za chvíli nebudete mít střechu nad hlavou.“

Evaristinou tváří se mihl nechápavý výraz, poté se však opřela do kolen, vyhoupla na nohy a natáhla po lejstru. V napřážené paži si pak překvapeně pročítala jeho obsah — někdo to psaní musel při doručení převzít, a ona to zjevně nebyla.

„Eh, to nám ještě scházelo,“ rozlehl se vzápětí pracovní Evaristin chraplavý hlas. „Ačkoliv teď už mi snad ostatní dají za pravdu — nehledě na regule, někdo tu musí začít úřadovat. A to hned.“

Barokní knihovna tiše skřípla, jak se o ni Lena plnou vahou zapřela. Celé tělo ji bolelo, cítila snad každou kost i sval, jako by ji ta prokletá bestie skutečně vláčela přes půl kláštera. Čtyřicítka jí sice minula teprve nedávno, ale ze dvou osob ve

skriptoriu teď byla určitě tou sešlejší ona. Ke svému místu u stolu se sotva dověkla.

„Vlastně jsem se tě přišla zeptat, jestli nepotřebuješ něco přivést. Jedu do města,“ ozvala se znovu Evarista, když si lejstro zastrčila pod škapulíř, a teprve v tu chvíli si Lena s překvapením uvědomila, že je oblečená jinak než obvykle. Pracovní oděv a hlinou umazané holínky vyměnila za řeholní hábit, který se od Paulitina lišil jen bílým límcem podobným kolárku, u nohou jí k tomu ležela objemná taška. Než se pro ni shýbla, upravila si nad čelem okraj uvolněného závoje.

Lena naprázdno polkla. V ústech měla sucho, jazyk se jí lepil na patro, samozřejmě že věděla, co by ve městě potřebovala nejvíc. O to si však říct nemohla. Pít přestala, definitivně, tentokrát ano. Strohou odpovědí v tom chtěla utvrdit hlavně samu sebe: „Nepotřebuju nic.“

„Ostatní mě vybavily pořádně dlouhým seznamem,“ nevzdala to však Evarista. „Každá si o něco napsala. Kromě tebe.“

„Řekla jsem, že nepotřebuju nic.“

Podrážděný tón ostře rozřízl těžký vzduch v pracovně, Evaristou však nijak nepohnul. „Dobrá,“ pokrčila s tím svým neotřesitelným klidem rameny a pak se opatrně, aby v závějích lejster nepošlapala něco cenného, přesunula ke dveřím. Než v nich zmizela, ještě se však ohlédla: „Myslím, že by sis teď měla odpočinout. Možná ti tahle práce nesvědčí, možná bys potřebovala zkusit něco úplně jiného, než jsi kdy dělala. Zítra se podíváme, jestli by se tu pro tebe nenašlo něco vhodnějšího.“

Lena ztuhla. Ta ženská jí s každou větou pila krev víc a víc — co zase má? To jí nestačí, co tady zatím udělala? Nebylo toho moc, připouští, ale kdo by se v tom smetišti taky vyznal? Ne, nikam nepůjde. Ještě by mohla skončit pod dohledem Paulity anebo Agnieszky v dobře známém bludném kruhu — nepříjemné otázky, polovičaté odpovědi budící po-

dezření, kosé pohledy, špatně skrývaný ortel. Nic vhodnějšího než samotou klášterní pracovny by tu Lena určitě nenašla.

„Nic mi není,“ řekla proto tak smířlivě, jak jen v tu chvíli dovedla, a sehnula se k jedné z kartonových beden, jejíž zpola vyhrězlý obsah se povaloval na podlaze. „Chci zůstat tady, mám tu rozdělanou práci.“

Nesmlouvavé zadunění kartonové bedny o stůl pak pochopila i Evarista. Když konečně zmizela, svezla se Lena vyčerpaně do křesla.

Chtěla být tu, v tom měla jasno. Nestála o ničí společnost a ve své cele taky sedět nechtěla. V posledních dnech se několikrát přistihla, že ji tísní. Nelítostný vnitřní počtář sice měřil týdny, dny a minuty odpočítával i tady, ale na rozdíl od prázdnoty, která na ni útočila v cele, byl ve skriptoriu přece jen nespočet možností tu mučivou matematiku marnosti přehlušit. Hlasům z hlubin minulosti, které k ní promlouvaly ze zašlých listin, se skutečně dařilo její pozornost zaměstnat.

Lena ještě chvíli nehnutě seděla, pak se ale naklonila k bedně a špičkami prstů přihladila odchlípující se štítek popsaný vybledlým, téměř nečitelným inkoustem. To krasopisné, přísně úsporné písmo znala ze stránek černého zápisníku a i tady na něj narážela, kam se podívala. Jeho autorka tu kdysi zjevně udržovala přehledný pořádek, klášterní agenda byla rozřazená na určená místa, nebylo pochyb, kam pro co sáhnout. To všechno teď bylo v troskách.

Lena nebyla nijak zvlášť pořádná, naopak, pokud mohla soudit, na tuto práci skutečně nebyla ta pravá. Dokonalého řádu, který tu kdysi udržovala matka Tobie, ona nikdy nedosáhne. V klášteře teď ale zjevně nebyl nikdo, kdo by se tu o to postaral, a hlavně — ona teď tuhle práci potřebovala. Dokonce víc než ta práce jí. Lena si pod krkem neobratně upravila potrhaný rolák, přes ovázaná zápěstí stáhla rukávy a nakonec odklopila víko bedny, na jejímž štítku stál nápis *Farnost Bílá Voda*.

**LIST OTCE ALOISE STAUBERA
ARCIBISKUPU ŠALDOVI
1951**

Excellentia, Reverendissime Pater, nejdůstojnější otče arcibiskupe, milý příteli,

neumím ani vypovědět, jak veliká byla moje radost z Vašeho psaní, jak hluboce mnou pohnula Vaše slova plná důvěry, která vetkla smysl zbytku mých dní, nad nimiž se zde, v kněžském domově (kde je o mne sice dobře postaráno, avšak kde jsem již ztratil veškerou naději, že budu svým bližním ještě kdy ku prospěchu), už smrákalo. Vězte, že Vaší velkorysosti si nesmírně vážím, neboť — jak zajisté víte — ač věkem stále poměrně mlád, útrapy z lágru dachauského poznamenaly mou schránku tělesnou natolik, že jsem se již chystal uvěřit svým lékařům, že v tom neduhy souženém, bělovlasém kmetovi, který se tam ze mne stal, nezbylo nic, čím bych mohl být ostatním platný, a že mi nezbývá než v ústraní očekávat hodinu svou poslední.

Avšak tu hle — psaní od pastýře apoštolského, jenž z diecézního stolce o rodný můj kraj pečuje, psaní od věrného přítele z šťastných jar seminárních, kterého jsem v posledních letech tolik postrádal, psaní, jež bylo pro mne živou vodou, která mi vrátila nečekanou sílu do žil, do každíčkého nervu i svalu! Bez prodlení jsem se proto rozhodl uposlechnout Vašeho laskavého nařízení, přijal úkol svůj na této zemi poslední a vypravil se do své rodné obce, abych coby kněz a zповědník posloužil obyvatelkám místního kláštera. A tak se tedy hlásím do služby, byť nemocemi zle poznamenáný, přesto v radostné naději, že budu řádovým sestrám, jež jsem zde našel, užitečný a prospěšný.

A právě z toho důvodu dovoluji si Vám, Excellence, sotva několik dní poté, co jsem práh svého staronového působiště

překročil, psát, abych se s Vámi podělil o první dojmy z místa, které jsem před dvaceti léty coby obec vzkvétající a velké proslulosti se těšící opustil, a nyní ji našel jako stín sebe samé, zpustlou a opuštěnou. Neboť vím, že i Vám je tento kout diecése, požehnaný svatou Pannou, drahý, že i Vy jej chováte ve svém srdci a s pohnutím vzpomínáte na někdejší slavné poutě, svádějící po staletí bohabojný lid z obou stran hranice v pospolitě úctě k Boží rodičce, Matce všech, lhostejno, zdali byl poutníkem Čech, Němec či Polák.

Dobře si pamatuji, s jakým nadšením jsme se coby mladí seminaristé bok po boku účastnili slavnostních procesí, s jakým zanícením jsme naslouchali kázání na hoře Mariahilf a s jak upřímným citem jsme modlitbami velebili jméno Matky Boží, dobře si pamatuji na všechny naše rozhovory o nekonečné milosti, kterou nebeská Přímlyvkyně prokazuje lidu tohoto nehostinného kraje. A tak tuším, že byste byl stejně jako já zdrčen, kdybyste viděl korunou trnovou z ostnatých drátů ovinutý vrch Mariahilf, kdybyste skrz plot pohlížel do houští pohlcujícího cestu k poutní kapli, jejíž oprýskaný kříž volá nad korunami stromů o pomoc, nařikaje tak na lidskou nestálost a nevděk.

Stín zapomnění padl na toto svaté místo, zpustla i liduprázdná ves, na každém kroku vidět je jen spoušť a zmar. Z místních nezbyl zde jediný rodák, ba ani na krchově náhrobky nesvědčí, že tu kdysi žili nějací Stauberové, Bergerové či Hänischové, snad jen několik chátrajících domků svými rezivými vývěsními štíty připomíná, jak kvetoucí obcí Bílá Voda kdysi bývala. Ale to vše by se snad dalo pochopit — poválečné účtování i drsné horské klima vybralo si svoji krutou daň. Co se však rozumu bolestně vzpírá, jsou neutěšené podmínky, v nichž jsem zde společenství, již jste mi svěřil, našel.

Považte jen, Excellence — na čtyři stovky nevěst Kristových, zavřených ve zdech zchátralého kláštera, jenž by byl těsný i pouhé jejich třetině, zde strádají chladem a nedostatkem

potravin, které teď v zimě, kdy si nemohou přilepšit ani polními pracemi v okolí, zoufale chybějí obzvláště starým a nemocným. A pomocná ruka nikde. Bídou, ve které žijí, se nezabývají ani úřady, které je do této mizérie uvrhly, ani lidé správou kláštera pověřeni, všem záleží jedině na tom, aby žádná ze sester nepřekročila hraniční patníky obce — ani dovnitř, ani ven; pohraničníci ty nebohé ženy střeží ve dne i v noci, takže mám neodbytný pocit, že v Bílé Vodě není klášter, nýbrž vězeňský tábor pracovní. Byl jsem zděšen, když jsem záhy po svém příjezdu zjistil, že při vší té namáhavé polní či lesní práci, kterou si na sestřích noví mocipáni úředně vynutili, byla jim zároveň plně tři měsíce odpírána přítomnost duchovního pastýře! Tento sprostý prostředek si prý na ně navzdory všem mezinárodním úmluvám o náboženské svobodě vymysleli, aby je snáze udrželi v poslušnosti, neboť dobře věděli, že z obav, že bez svátostí nedojdou spásy, nedovolí si vzdorovat. Sedm sester proto musely bělovodské řeholnice uložit na místním hřbitově bez posledního pomazání i rekvíem, mše svaté neměl jim kdo sloužit, též bez zpovědi chystaly se k svátku Kristova zrození, čili v místě nejcitlivějším byly svými vězniteli zraňovány, přinucené zpronevěřovat se tomu nejdražšímu, co mají — své víře i samému Bohu. K činu, o němž bezpochyby máte podrobné zprávy, je tak přivedlo nejhlubší zoufalství, s nímž o svátcích Narození sáhly k protestnímu půstu. A snad opravdu jedině takový čin mohl příslušné úřady zneklidnit natolik, že před hrozbou skandálu, který by vyvolaly stovky hladem pomřelých řeholnic, daly přednost ústupku a konečně vydaly souhlas k obsazení bělovodské farnosti knězem, jímž jsem se díky Bohu a Vaší volbě stal já.

Byť Vy sám, Excellence, okolnosti předcházející chvíli, než jste mne povolal ke službě, znáte, přece možná nevíte (neboť pochybuji, že by Vás o tom z okresního církevního odboru zpravili), co byste zajisté vědět měl, totiž jaká nálada zde i po mém příchodu panuje.

Kde byl apoštolský pastýř, proč nás tak dlouho nechával napospas té nekřesťanské smečce a proč se našeho arcibiskupa ani nyní nelze dovolat? ptají se mne představené všech přítomných řádů, aby tuto skutečnost mohly nějak vysvětlit svým sestřám. A já pro ně, žel, nemám odpověď — sám se obírám otázkou, co Vás mohlo zdržet, abyste dosud nepřivítal početné společenství svých sester v Kristu, které našlo nový domov v tak významném koutě Vaší diecése, ba ani si nedovedu vysvětlit, proč tu vůbec toliké Boží služebnice — kantorky, zdravotnice, pečovatelky — bezúčelně mřou či plýtvají silami při nesmyslných a tělesně obtížných pracích, namísto aby sloužily potřebným, jak jim káže láska k bližním a velí apoštolát.

Nemějte mi proto za zlé, nejdůstojnější otče arcibiskupe, příteli milý, Františku, že se závěrem svého psaní s touto otázkou obracím přímo na Vás a že si k ní (s důvěrou v naše staré přátelství) troufám připojit i naléhavou prosbu: Můžete-li přijet alespoň na jedinou hodinu, přijedte! Pro tyto dobré ženy, vydané napospas světské zvůli, stal byste se mocnou vzpruhou a tolik potřebným důkazem, že ačkoliv na nich nepoctiví lidé pod křídlem zákona páchají zavrženíhodná příkoří, církev na ně nezapomněla. Přijedte a potěšte je nadějí, neboť já sám, nemaje pro všechny ty nepochopitelné, Bohu se příčící skutečnosti, které se nyní dějí, žádného vysvětlení, na potřebnou jejich útěchu naneštěstí nestačím.

S pozdravením pokoje

Váš oddaný služebník a přítel

P. Alois Stauber, farář bělovodský

TEMNÁ NOC LENY LAGNEROVÉ

květen 2007

Probudil ji hluk. Nejdřív měla dojem, že se jí to jen zdálo. Otevřeným oknem do cely pronikalo jen tiché šumění listí z klášterního sadu. Pak ale opět cosi zaslechla — téměř neslyšné lupnutí, zaprašnění a nato i dva hlasy. Ve snaze nebýt slyšet na sebe syčely a v hádce se proplétaly jako dva hadi. V zahradě, jen pár metrů od okna její cely, se skutečně něco dělo.

S otevřenýma očima hleděla do stropu a poslouchala.

Napadlo ji, že některá z obyvatelk kláštera si možná zapomněla klíče, a aby nikoho neprobudila, vrací se potají oknem. Ale zrovna když se chystala převalit na druhý bok, noc prořízl jako břitva ostrý zvuk tříštícího se skla a dutý náraz těžkého předmětu, který dopadl na podlahu ve vedlejší cele. Ten zvuk Lenou mrštil do rohu lůžka, odkud se zatajeným dechem zírala do tmy a poslouchala, jak se ke vzrušeným hlasům přidává dusot a vzdálené startování motoru a jak se pak do něj jako sůl do rány mísí Koniášův štěkot a Paulitin rozzuřený křik: „Zkuste se ještě jednou vrátit, pacholci, a poveze vás odtud funebrák!“

Té noci už Lena neusnula.

Ráno sešla na snídani jako poslední. Ostatní už seděly kolem prostřeného stolu, na jejím místě z hrnku stoupal kouř. Se sotva slyšitelným pozdravem se svezla na židli, prsty propletla kolem šálku sériové výroby, který znala ze školních a závodních jídelen, a pomalu upíjela horký, medem a mátou vonící čaj. Sestra Paulita s Martou se o něco přely, z hovorů občas vyubublal tlumený smích, nikdo si jí zvláště nevšímal, stejně jako toho polského děvčete, Agnieszky, která do sebe soukala snídani úspornými pohyby, jako by nebyla na-

vlečená v košili, pečlivě zapnuté až ke krku, ale svázaná neviditelnou svěrací kazajkou. Když zachytila Lenin pohled, nervózně zamrkala a tváře jí zrudověly rozpaky.

„Ty ciastka se sestře Paulitě obzvlášť povedly,“ hlesla a chvějící se rukou k Leně přistrčila talíř tvarohových koláčů. Vypadaly lákavě, po takových se Lena mohla kdysi utlouct. Teď ale zavrtěla hlavou. Nedovedla si představit, že by jí hrdlem sklouzlo jediné sousto.

„Ty nie będziesz?“ špitla Agnieszka rozpačité a krátké štětinky řas se jí zatřepaly jako dva vyplašení motýli.

Namísto odpovědi se však na ni Lena obrátila s otázkou: „Nevíš, co se tu v noci dělo?“

Agnieszka zbledla, jako by ji Lena obvinila z nějakého zločinu, nenucený hovor kolem stolu utichl a řeholnice na ně upřely tázavé pohledy.

„Nevím. Já nic neslyšela,“ vykoktala mladá Polka a popelavé tváře se jí náhle rozhořely rudým plamenem, jako by jí pod jemnou pokožkou vypukl požár.

Lena se překvapeně rozhlédla. Pozornost řeholnic jí byla nepříjemná, ovšem když už tu věc nakousla, rozhodla se získat i odpověď. „Slyšela jsem křik,“ vysvětlila tedy odměřeně. „A někdo rozbil okno.“

V žádné z tváří se ale nemihl záblesk porozumění.

„V noci?“ podivila se Paulita a Marta jen zavrtěla hlavou: „O ničem nevím.“

Bohdančino neproniknutelné mlčení nemělo smysl zkoušet, a tak se Lena otočila k Evaristě: „A vy?“

„Nic,“ objevily se jí ve tvářích bezelstné dolíčky, než se zakousla do koláče. „Muselo se ti něco zdát.“

Tím byla ta noční událost vyřízená, nikdo se jí víc nevěnoval. Řeholnice se vrátily k plánům na nastávající den a nechaly Lenu napospas pochybám.

Nechápala to. Seděla tam jako zařezaná a nevěřičně si je prohlížela. Tohle se jí přece nemohlo zdát, ten křik, řinkot

skla — některá z nich to určitě musela slyšet! Možná ne Agnieszka, která má celou s oknem směřujícím do rajského dvora, tam hluk ze zahrady dolehnout nemusel. Ale že by nic neslyšela ani žádná z ostatních? Vždyť si byla jistá, že ten hlas, který se rozlehl nocí, patřil Paulitě. Takže — co to tu na ni hraje?

Anebo že by se jí skutečně něco zdálo? blesklo Leně náhle hlavou a v živné půdě nejistoty, v níž žila poslední týdny, ta myšlenka rychle zapustila kořeny.

Vyloučené to nebylo. To slovo stálo v příbalovém letáku černé na bílém a znepokojovalo ji už od chvíle, kdy jí na něj zrak padl poprvé. *Mezi vedlejšími účinky se mohou vyskytnout halucinace, ožvládlé představy nebo sluchové fantomy.* Takže — co když tu noční událost stvořil její léky omámený mozek? Co když měla halucinace?

Leně se udělalo zle, svět se opět začal rozpadat, jako by se jí před očima hroutila bouraná stavba, její zdravý úsudek zastřel prach a dým. Raději se sebrala, zamumlala něco o čekající práci a bez ohledu na to polské děvče, které za stolem pořád sedělo sklesle, jako by mu Lenina otázka vysála veškerou mízu z těla, se vytratila z refektáře.

„Kdybyste s nimi měla nějaké potíže, obraťte se na svého ambulantního lékaře,“ vzpomněla si, co jí řekl doktor, když ji propouštěl z nemocnice. Teď tedy věděla, co tím měl na mysli. Jenže — jsou jedny sluchové halucinace potíže? A byly dostatečně vážné, aby se kvůli nim sebrala a odjela přes půl republiky k lékaři? A co když to byl opravdu jen sen? Lena nevěděla, tápala, nebyla schopná nahlédnout skutečnost, jako by jí doopravdy bránila clona prachu a dýmu.

Na druhou stranu si ovšem musela připustit, že až na přetrvávající ataky panického děsu a dnešní noční událost ty léky zabírají, že jí přinášejí úlevu. Počáteční nevolnosti ustoupily, třas v rukou se sice objevoval, ale zdaleka ne tak často, a předchozího dne se dokonce přistihla natolik po-

hroužená do práce, že se jí celé odpoledne na mysl nevkradla žádná z nechtěných myšlenek. Překvapilo ji to. Bylo to poprvé od chvíle, co ji smetla nemilosrdná lavina letargie, která se přes ni převalila po té březnové noci.

Takže jak? Pomáhají jí ty prášky, anebo zase začíná bláznit? S narůstajícím neklidem vklouzla Lena do skriptoria, zabouchla za sebou dveře a opřela se o ně zády. Tady, tváří v tvář svému úkolu, se jí snad na chvíli podaří tomu nesnesitelnému pocitu, jako by jí ujížděla pevná půda pod nohama, uniknout.

Nepořádek v místnosti se za poslední dny nijak zvlášť neumenšil. Jedinou viditelnou známkou Leniny přítomnosti byly cestičky, které proklestila napříč závějemi papírů, aby po nich nešlapala, když mířila ke knihovně nebo k oknu. A také police, konečně naplněné tematicky seřazenými svazky. Při pohledu na teologické spisy, hagiografie, průvodce po regionální historii včetně několika brožur *Bílá Voda – zázračný kout zlatých hor* pocítila překvapivé uspokojení. Jako by pečlivost, s níž byly knihy v policích roztříděny, vytvořila hráz, o kterou se teď zastavil rozklad probíhající v jejím nitru. Po chvíli se Lena mohla už i odlepit ode dveří a zaujmout své obvyklé místo za mohutným pracovním stolem. Už několik dní na něm stála poloprázdná kartonová krabice označená štítkem *Farnost Bílá Voda* a kolem ní se vršily písemnosti, které našla uvnitř nebo v okolí místa, kde ji sebrala.

V předchozích dnech tak setřídila poznámkami opatřená nařízení z okresního církevního úřadu, pokyny a věstníky zasláné z biskupství a do kované schránky, která ležela na dně bedny, shromažďovala korespondenci bělovodského faráře. Společně s nejrůznějšími rukopisnými črtami, výstřižky z novin a fotografiemi se v objemné krabici zjevně nacházel soukromý archiv někdejšího správce této zapadlé farnosti.

Lena pohledem přeběhla po hromádkách lejster a nakonec se zastavila u diecézního věstníku, na jehož titulní straně byl vyobrazen bělovodský kostel s klášteřem, před kterým se shromáždil početný dav lidí.

Při příležitosti sjezdu nejvyšších církevních hodnostářů na nedalekém arcibiskupském zámku navštívil klášter v Bílé Vodě dne 29. dubna 1951 ve společnosti otce arcibiskupa Františka Šaldy i soudruh ministr zdravotnictví, předseda Československé strany lidové a Mírového hnutí katolického duchovenstva, P. Leopold Plojhar. Po jeho pravici stojí spolu s otcem biskupem soudruh děkan Rudolf Havraj, po levici soudruh předseda Státního úřadu pro věci církevní Otokar Hruža, soudruh krajský církevní tajemník Mojmír Raml, soudruh okresní církevní tajemník Milan Malický a soudružka referentka Burdová. Místními provozy je laskavě provedl soudruh správce kláštera Budil, zněl popis snímku.

Před klášterní budovou tam kolem statného sympatického čtyřicátníka v černém obleku, který mu pod krkem spínal kolárek, stáli dva usměvaví preláti v honosných klerikách, tři civilně odění muži a vysoká, kostnatá žena, významně si tisknoucí složku listin k hrudi.

Lena si tiskovinu zdvihla blíž k očím.

Trojice kněží uprostřed se usmívala, jako by snad ani nevěděla, že jim za zády do pedálů šicích strojů v dvousměnném provozu šlapou jejich duchovní sestry, jako by nevěděli, že jiné se dřou na polích a v lese, že v patře kláštera je přeplněný lazaret, že za ohybem cesty je hřbitov, na němž už vyrostly první kříže. Pohlíželi vstříc fotografovi jakoby nic a u pasu si zbožně spínali ruce, bok po boku civilním úředníkům, kteří tu reprezentovali vládu, ovšem — jak Lena věděla z farářova dopisu — v případě řeholnic spíše jejich samozvané vězňatele. Nejvýše postavenému z nich — předsedovi státního církevního úřadu Hružovi, podsaditému